

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра педагогіки імені Богдана Ступарика

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна конфліктологія у вищій школі
(шифр і назва навчальної дисципліни)

011 «Науки про освіту»

Навчальний заклад

Педагогічний факультет

Івано-Франківськ – 2016 рік

Савчук Б.П., 2016 рік
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника», 2015
рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Кафедра педагогіки імені Богдана Ступарика

Пакет матеріалів

для комплексної контрольної роботи з дисципліни
«Педагогічна конфліктологія у вищій школі»

011 «Науки про освіту»

СКЛАДОВІ ПАКЕТУ

№ з/п	Назва документу
1	Навчальна програма з нормативної дисципліни
2	Анотація
3	Комплексна контрольна робота з дисципліни
4	Рецензія на ККР
5	Критерії оцінки виконання завдань ККР
6	Перелік довідкової літератури, використання якої дозволяється під час виконання ККР

Зав. кафедри

проф. Завгородня Т.К.

Івано-Франківськ – 2016

Анотація

Комплексна контрольна робота з навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія у вищій школі» має на меті формування у магістрантів системи знань про природу конфліктів у різних педагогічних ситуаціях, розуміння природи конфлікту в навчально-виховному процесі та готовності до їхнього розв'язання. Вивчення курсу передбачає удосконалення студентами техніки методички написання наукової роботи; види наукових робіт, їх загальну характеристику; підготовленість до написання кожного виду наукових робіт (тези, наукове повідомлення, реферат тощо); поняття і показники культури наукової праці; оволодіння практичними навиками педагогічних досліджень, уміннями застосовувати набуті знання у науково – дослідницькій та професійній діяльності, для орієнтації в сучасних тенденціях розвитку педагогічної науки в світі

Завдання ККР складені згідно освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» і відповідають змісту освіти, відображають цілі освітньої та професійної підготовки фахівців.

Кожен варіант ККР складається з чотирьох завдань. Структура завдань включає систему знань з певних розділів «Педагогічна конфліктологія у вищій школі»: загальні основи організації науково-дослідної роботи студентів у класичному університеті; методологія науково – педагогічних досліджень; організація та проведення наукового дослідження

Два із завдання спрямовані на вироблення творчих практичних навичок студентів. ККР складається з 30 варіантів завдань і проводиться у письмовому вигляді упродовж 80-90 хвилин.

Рецензія

на комплексну контрольну роботу з дисципліни «Педагогічна конфліктологія у вищій школі»

Комплексна контрольна робота складена у відповідності з типовими навчальними програмами «Педагогіка вищої школи» та «Конфліктологія».

Комплексна контрольна робота складена з метою оцінити рівень засвоєння магістрами системи педагогічних завдань, принципів, форм, методів і прийомів навчально-виховної діяльності на основі встановлення їх найтіснішого зв'язку із закономірностями розвитку особистості, цілеспрямованої, творчої діяльності майбутніх фахівців з акредитованих спеціальностей, а також опанування відповідними знаннями, уміннями та навичками.

Кожен варіант складається з чотирьох формалізованих завдань рівнозначної складності та відповідає програмовим вимогам. Розв'язуючи завдання ККР, магістр повинен продемонструвати не тільки репродуктивну, а творчу, розумову діяльність. Важливим є 4 завдання, яке носить творчий характер (розв'язування тесту чи педагогічної задачі) і спрямоване на вироблення творчих практичних навичок.

Розв'язання завдань ККР вимагає від магістрів не лише знань з окремих тем і розділів навчального предмету, а й уміння їх інтегрованого творчого застосування.

Усі завдання ККР мають педагогічне спрямування, складені з урахуванням циклу дисциплін фахової підготовки магістрів. Вони спрямовані на забезпечення самостійного осмислення закономірностей розвитку педагогіки вищої школи в Україні й закордоном та формування умінь застосовувати набуті знання у професійній діяльності. Загалом комплексна контрольна робота відповідає вимогам Державної акредитаційної комісії і може бути рекомендована до використання щодо оцінки знань і вмінь застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу дисципліни.

Критерії

оцінки виконання завдань комплексної контрольної роботи за університетською шкалою (1–10 балів) під час внутрішнього контролю якості знань студентів

А «Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою навчання завдання виконані, у роботі представлено власну педагогічну позицію щодо процесу навчання і виховання; показано вміння теоретичного проектування та практичного конструювання, самостійного і творчого аналізу та оцінки педагогічних явищ і ситуацій.

В «Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання завдання виконані.

С «Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання завдання виконані.

Д «Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.

Е «Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою навчання завдань не виконані.

ФХ «Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань не виконані.

Ф «Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки.

Загальна оцінка за виконання комплексної контрольної роботи з дисципліни виставляється як середнє арифметичне із чотирьох оцінок за кожную відповідь.

**Перелік довідкової літератури, використання якої дозволяється під час
виконання ККР**

1. Енциклопедія освіти / За ред. В. Г. Кременя. – К. : Юніком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-уклад. Н. П. Наволокова. – Х. : Основа. – 2010. – 176 с.
3. *Прикладная* конфликтология: Хрестоматия / Сост. К.В.Сельченко. – Мн.: Харвест, 1999. – 257 с.

1.ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема1.Передумовивиникненняконфліктівупедагогічнійвзаємодії,характерніознаки,структура.

Питання для обговорення:

1. Особливостіорганізаціїпедагогічноївзаємодіївчителя/викладачатаучнів/студентів. Передумовивиникненняпедагогічнихконфліктів.
2. Особливості,ознаки,структурапедагогічногоконфлікту.
3. Рівніконфлікту(суперечка,прихований,глибинний).
4. Динаміка,ескалаціяконфліктуунавчально-виховномупроцесі,йогоетапи.

Ключові слова:організаціїпедагогічноївзаємодії. структурапедагогічногоконфлікту, виникненняпедагогічнихконфліктів, ескалаціяконфлікту.

Контрольні запитання:

1. Розкрийте особливостіорганізаціїпедагогічноївзаємодіївчителя/викладачатаучнів/студентів.
2. Схарактеризуйте передумовивиникненняпедагогічнихконфліктів.
3. Об'єктивні і суб'єктивні причини конфліктів.
4. Особливостіпедагогічногоконфлікту.
5. Ознакипедагогічногоконфлікту.
6. Різнірівніконфлікту(суперечка,прихований,глибинний).
7. Динаміка,ескалаціяконфліктуунавчально-виховномупроцесі,йогоетапи.
8. Відмінності понять «конфліктна ситуація» та «інцидент».
9. Учасники конфлікту та їхні рольові функції.
- 10.Зміст понять «умови конфлікту», «причини конфлікту», «предмет конфлікту».

Пошукові творчі завдання:

1. Розробіть схему структури «Цілі учасників конфлікту».
2. Розробіть схему структури «Учасники освітнього середовища та конфліктні відносини у ВНЗ».
3. Покажіть у вигляді схеми об'єктивні і суб'єктивні причини конфліктів у вищій школі.
4. Покажіть у вигляді схеми спрямованість конфліктів у вищій школі.
- 5.Розробіть модель «Сутність педагогічного конфлікту у ВНЗ».
- 6.Розробіть модель «Тактика впливу на опонента в конфлікті».
- 7.Розробіть модель «Технологія прогнозування конфліктів у ВНЗ».

Тестові завдання:

1. Слово «конфлікт» походить від латинського conflictus, що означає:
1) Протистояння; 2) Зіткнення; 3) Суперечність; 4) Боротьба.
2. Конфлікт виникає як форма соціальної суперечності та полягає в: 1)
Усвідомленому протиборстві суб'єктів, які переслідують свою мету; 2) Нестримній боротьбі за свої інтереси; 3) Протистоянні між особами та групами за право контролю над ресурсами; 4) Боротьбі за право розпоряджатися суспільною власністю.

3. Науковці переважно визначають конфлікт як: 1) Боротьбу інтересів різних груп чи окремих осіб; 2) Форму відносин між суб'єктами соціальної дії; 3) Протистояння за цінності, ідеї; 4) Суперечності між людьми, зумовлені певними мотивами, діями.
4. В основі будь-якого конфлікту лежать: 1) Особистісні мотиви та інтереси; 2) Суперечності, зумовлені незадоволеністю потреб конфліктуючих сторін; 3) Різні погляди на певні життєві ситуації та шляхи їхнього розв'язання; 4) Прагнення до захисту своїх прав і свобод.
5. Який складник не належить до структури конфлікту: 1) Сторони (учасники) конфлікту; 2) Умови протікання конфлікту; 3) Наслідки конфліктних дій; 4) Ідейні суперечності.
6. Під конфліктною ситуацією розуміють: 1) Боротьбу за власні ідеї, цінності, інтереси; 2) Суперечливе становище, в якому опинилися окремі особи чи група людей; 3) Ситуацію, коли не вдається знайти аргументи для порозуміння; 4) Сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, які обумовлюють несумісні вимоги сторін.
7. Щоб конфліктна ситуація переросла в конфлікт, необхідний: 1) Привід; 2) Інцидент; 3) Провокація; 4) Аморальний вчинок.
8. Учасниками конфлікту є: 1) Конфліктуючі сторони, які намагаються знищити одна одну; 2) Опоненти, які висловлюють протилежні думки; 3) Суперники, які переслідують свої інтереси; 4) Особи, які безпосередньо здійснюють активні наступальні або захисні дії один проти одного.
9. Хто не належить до непрямим учасником конфлікту: 1) Підбурювач (провокатор); 2) Посібник; 3) Опонент; 4) Посередник.
10. Причини виникнення конфлікту це: 1) Різні погляди на суспільну проблему; 2) Відмінні інтереси і прагнення людей; 3) Полярні думки з приводу суспільного розвитку; 4) Конкретні дії учасників ситуації або різні обставини.

Література:

1. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Конфликтология. — М., ЮНИТИ, 2002. — 591 с.
2. Анцупов А. Я. Конфликтология в схемах и комментариях / А. Я. Анцупов, С. В. Баклановский. — СПб.: Питер, 2005. — 288 с. [game.ru/.../_Анцупов%20А.Я., %20Конфликтология%20в%20схемах%20и%20комментариях.pdf](http://game.ru/.../_Анцупов%20А.Я.,%20Конфликтология%20в%20схемах%20и%20комментариях.pdf)
3. Бандурка, А. М. Конфликтология: учеб. пособие для вузов/ А. М. Бандурка, В. А. Друзь; Нац. ун-т внутренних дел. - Х.: Фортуна-пресс, 1997. - 352 с..
4. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І.С. Булах, Л.В. Долинська. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 114 с.
5. Ващенко І.В. Конфлікт та його сутнісні характеристики // Психологія: 36. наук, праць. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2000. - Вип. 3. -С. 47-54.
6. Джелалі О. В. Психологія вирішення конфліктів : навч. посіб. / О. В. Джелалі. — Київ ; Харків : Р.И.Ф., 2006. - 320 с.
7. Дмитриев А. В. Конфликтология: Учебное пособие. — М., 2000.

8. Донченко Е. А., Титаренко Т. М. Личность: конфликт, гармония. – К.: Политиздат Украины, 1987.
9. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.
10. Жук О. Аналіз теорії й практики формування конфліктологічної культури у вищих навчальних закладах / О. Жук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України Ужгород, 2009. – Вип. 16/17. – С. 34-37.
11. Журавлев В. И. Основы педагогической конфликтологии. — М.: РПА, 1995.
12. Загальна конфліктологія: Навч. посіб. / Ващенко І. В. та ін. — Х., 2001.
13. Загітова К.І. Психологічні умови конструктивного вирішення конфліктів" у професійних ситуаціях // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 4.2. - С. 46-49.
14. Здравомыслов А. Г. Социология конфликта. — М.: АО «Аспект-пресс», 1994.
15. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і злагода. Основи когнітивної теорії конфліктів — К.: Наукова думка, 1996. – 190 с.
16. Конфліктологія: конспект лекцій. – Для підготовки магістрів. – К., 2008/ : Режим доступу. lib.detut.edu.ua/fem/suspilni-ta-gumanitarni-nauky/624.pdf
17. Конфліктологія : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / П. С. Прибутько, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2010.
18. Конфліктологія : курс лекцій (модульний варіант) : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. М. Нагаєв ; М-во освіти і науки України, Харків, 2008.
19. Конфликтология: проблемы, методы, перспективы. — Симферополь, 1997.
20. Конфликтология: Учебник / Под ред. А. С. Кармина. — СПб.: Лань, 1999.
21. Конфликтология : хрестоматія : учебно-методическое пособие / Рос. акад. образования, М-во науки и высшего образования. — М.: Просвещение, 2003.
22. Конфліктологія : навч. посіб. / За ред. І. В. Ващенко. — Х.: Центр навчальної літератури, 2005.
23. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. — К.: МАУП, 2003. — 360 с.
24. Педагогічна конфліктологія: конспект лекцій для магістрів спец. 8.000005 Педагогіка вищої школи/ Укр. інж.-пед. акад.; уклад. І. М. Шалімова. - Х.: [б. в.], 2011. - 88 с.
25. Сидоренко О. Л. Про способи підвищення ефективності взаємодії викладача зі студентами // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2002. - №1 – 2. – С. 83 – 88.
26. Скотт Д. Г. Конфликты. Пути их преодоления. — К.: Внешторгиздат, 1991. – 191 с.
27. Словник-довідник термінів з конфліктології / За ред. М. І. Пірен, Г. В. Ложкіна. — Чернівці; Київ, 1995.

Тема 2. Типологія, психолого-педагогічні причини виникнення педагогічних конфліктів

Питання для обговорення:

1. Міжособистісні конфлікти у навчально-виховному процесі та внутрішньо особистісні конфлікти.
2. Особливості конфліктів у педагогічному спілкуванні (конфлікти сприймання, комунікації, взаємодії).
3. Класифікація педагогічних конфліктів за причинами виникнення.

Ключові слова: класифікація педагогічних конфліктів Міжособистісні конфлікти

Контрольні запитання:

1. Розрізнити різні види поведінки особистостей, відмінної від конфліктної.
2. Назвіть учасників конфлікту у ВНЗ та їхні рольові функції.
3. Розкрийте суть понять «умови конфлікту», «причини конфлікту», «предмет конфлікту».

4. Назвіть основні підходи до класифікації конфліктів.
5. Назвіть позитивні функції конфлікту.
6. Вкажіть негативні функції конфлікту.
7. Роль інциденту у розвитку конфліктних відносин
8. Що таке навчально-виховне середовище вищого навчального закладу.
9. Що таке структурні компоненти педагогічних конфліктів.
10. Що таке конфліктна педагогічна ситуація.
10. Назвіть види педагогічних конфліктів (за типом прояву).

Пошукові творчі завдання:

1. Підготуйте реферат «Субординаційні конфлікти. Конфлікти між членами педагогічного колективу».
2. Розробіть модель «Сутність педагогічного конфлікту у ВНЗ».
3. Розробіть модель «Типологія конфліктів у ВНЗ».
4. Підготуйте інформацію до участі у диспуті «Сутність способів вирішення конфліктів «викладач-студент».
5. Підготуйтеся до участі у публічній дискусії «Учасники освітнього середовища та конфліктні відносини».
6. Підготуйте матеріал для обговорення проблеми умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів у ВНЗ.
7. Проаналізуйте статтю І.Беха «Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах» (Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - № 1. - С. 5-14).
8. Розробіть матеріал для тестового контролю теми «Типологія педагогічних конфліктів».

Тестові завдання:

1. Джерелом і причинами конфліктів у системі вищої освіти є: 1) Розбіжності й суперечності, що природно існують та виникають і розв'язуються в ході освітнього процесу; 2) Особисті амбіції учасників педагогічної взаємодії; 3) Міжвікові та професійні особливості; 4) Різні інтереси учасників педагогічної взаємодії.
2. Залежно від рівня взаємодії виділяють конфлікти «вертикальні»: 1) «Адміністрація – викладач»; 2) «Викладач – професор»; 3) «Студент – староста»; 4) «Асистент – доцент».
3. Залежно від рівня взаємодії виділяють конфлікти «горизонтальні»: 1) «Адміністрація – викладач»; 2) «Викладач – студент»; «Викладач – вахтер»; «Студент – студент».
4. У ВНЗ педагогічний конфлікт «викладач-студент» виникає унаслідок: 1) Наявності відмінностей у поглядах, ціннісних орієнтаціях, взаємних очікуваннях, нетактовності у спілкуванні; 2) Різноманітності бачення організації навчально-виховного процесу; 3) Суб'єктивне оцінювання знань; 4) Відсутність культури спілкування.
5. Педагогічний конфлікт розглядають як: 1) Результат професійної та міжособистісної взаємодії учасників навчально-виховного процесу; 2) Відсутність конфліктологічної культури; 3) Нездоланні суперечності між викладачем і студентом; 4) Прагнення сторін до розв'язання своїх інтересів.
6. Які конфлікти не включаються в типологію педагогічних конфліктів: 1) Конфлікти, викликані об'єктивними причинами; 2) Конфлікти, пов'язані з поведінкою учасників навчально-виховного процесу; 3) Конфлікти міжособистісних відносин; 4) Конфлікти ідейного спрямування.
7. Який конфлікт не належить до групи конфліктів міжособистісної взаємодії: 1) Конфлікти поведінки; 2) Мотиваційний (конфлікт різноспрямованих мотивів); 3)

Морально-етичний (виникає у сфері спілкування в процесі педагогічної діяльності); Конфлікт групових інтересів.

8. Який тип педагогічного конфлікту не є «організаційним» або «структурним»: 1) Конфлікт між членами педагогічного колективу, пов'язані з організацією педагогічного процесу; 2) Конфлікт інтимно-особистісного характеру; 3) Конфлікт між викладачами різного віку; 4) Конфлікт «викладач – студент».
9. Що не належить до структурних компонентів педагогічних конфліктів: 1) Конфліктна ситуація; 2) Учасники конфлікту; 3) Об'єкт конфлікту; 4) Привід конфлікту.
10. Конфліктна педагогічна ситуація це: 1) Сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що виникають в освітньому просторі і створюють певне психологічне напруження; 2) Становище, коли різні сторони не можуть порозумітися; 3) Ситуація, коли студент та викладач не хочуть поступитися своїми інтересами, прагненнями; 4) Обставини, що перешкоджають пошуку діалогу.

Література:

28. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Конфликтология. — М., ЮНИТИ, 2002. — 591 с.
29. Анцупов А. Я. Конфликтология в схемах и комментариях / А. Я. Анцупов, С. В. Баклановский. — СПб.: Питер, 2005. — 288 с. [game.ru/.../_Анцупов%20А.Я., %20Конфликтология%20в%20схемах%20и%20комментариях.pdf](http://game.ru/.../_Анцупов%20А.Я.,%20Конфликтология%20в%20схемах%20и%20комментариях.pdf)
30. Бандурка, А. М. Конфликтология: учеб. пособие для вузов/ А. М. Бандурка, В. А. Друзь; Нац. ун-т внутренних дел. - Х.: Фортуна-пресс, 1997. - 352 с.

31. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І.С. Булах, Л.В. Долинська. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 114 с.
32. Ващенко І.В. Конфлікт та його сутнісні характеристики // Психологія: 36. наук, праць. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2000. - Вип. 3. -С. 47-54.
33. Джелалі О. В. Психологія вирішення конфліктів : навч. посіб. / О. В. Джелалі. — Київ ; Харків : Р.И.Ф., 2006. - 320 с.
34. Дмитриев А. В. Конфликтология: Учебное пособие. — М., 2000.
35. Донченко Е. А., Титаренко Т. М. Личность: конфликт, гармония. — К.: Политиздат Украины, 1987.
36. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 456 с.
37. Жук О. Аналіз теорії й практики формування конфліктологічної культури у вищих навчальних закладах / О. Жук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України Ужгород, 2009. — Вип. 16/17. — С. 34-37.
38. Журавлев В. И. Основы педагогической конфликтологии. — М.: РПА, 1995.
40. Загальна конфліктологія: Навч. посіб. / Ващенко І. В. та ін. — Х., 2001.
41. Загітова К.І. Психологічні умови конструктивного вирішення конфліктів" у професійних ситуаціях // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 4.2. - С. 46-49.
42. Здравомыслов А. Г. Социология конфликта. — М.: АО «Аспект-пресс», 1994.
43. Ишмуратов А. Т. Конфлікт і злагода. Основи когнітивної теорії конфліктів — К.: Наукова думка, 1996. — 190 с.
44. Конфліктологія: конспект лекцій. — Для підготовки магістрів. — К., 2008/ : Режим доступу. lib.detut.edu.ua/fem/suspilni-ta-gumanitarni-nauky/624.pdf

45. Конфліктологія : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / П. С. Прибутько, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2010.
46. Конфліктологія : курс лекцій (модульний варіант) : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. М. Нагасв ; М-во освіти і науки України, Харків, 2008.
47. Конфликтология: проблемы, методы, перспективы. — Симферополь, 1997.
48. Конфликтология: Учебник / Под ред. А. С. Кармина. — СПб.: Лань, 1999.
49. Конфликтология : хрестоматія : учебно-методическое пособие / Рос. акад. образования, Моск. психол. пед. ун-т; сост. Н. И. Денюк. — 2-е изд. стер. — Москва: Воронеж, 2003. — 207 с.
50. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. — К.: МАУП, 2003. — 360 с.
51. Педагогічна конфліктологія: конспект лекцій для магістрів спец. 8.000005 Педагогіка вищої школи/ Укр. інж.-пед. акад.; уклад. І. М. Шалімова. - Х.: [б. в.], 2011. - 88 с.
52. Сидоренко О. Л. Про способи підвищення ефективності взаємодії викладача зі студентами // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2002. - №1 – 2. – С. 83 – 88.
53. Скотт Д. Г. Конфликты. Пути их преодоления. — К.: Внешторгиздат, 1991. – 191 с.
54. Словник-довідник термінів з конфліктології / За ред. М. І. Пірен, Г. В. Ложкіна. — Чернівці; Київ, 1995.

Тема 3. Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації, шляхи розв'язання конфліктів

Питання для обговорення:

1. Класифікація стилів поведінки педагога у конфліктних ситуаціях.
2. Шляхи вирішення педагогічного конфлікту за інтересами суперників (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація).
3. Особливості, процедура проведення переговорів педагога зі студентами:
  - А) Суть переговорів, їхні види (жорсткий, м'який, колаборативний);
  - Б) Аналіз кожного етапу проведення переговорів.

Ключові слова: стиль поведінки педагога, переговори, фасилітація, медіація, арбітрація.

Контрольні запитання:

1. Розрізняти види поведінки особистостей, відмінно від конфліктної.
2. Розкрийте основні стадії педагогічного конфлікту.
3. Що таке відстрочка конфлікту.
4. Назвіть стилі поведінки педагога у конфліктних ситуаціях.
5. Назвіть шляхи вирішення педагогічного конфлікту за інтересами суперників
6. Схарактеризуйте переговори як шлях вирішення педагогічного конфлікту.
7. Схарактеризуйте фасилітацію як шлях вирішення педагогічного конфлікту.
8. Схарактеризуйте медіацію як шлях вирішення педагогічного конфлікту.
9. Назвіть особливості проведення переговорів педагога зі студентами.
10. Проаналізуйте етапи проведення переговорів педагога зі студентами.

Пошукові творчі завдання:

1. Розробіть схему структури «Цілі учасників конфлікту».
2. Покажіть у вигляді схеми спрямованість конфліктів у вищій школі.
3. Покажіть у вигляді схеми портрет учасників конфлікту у вищій школі.
4. Покажіть у схематичному вигляді етапи проведення переговорів педагога зі студентами.
5. Розкрийте у схематичному вигляді процедуру врегулювання конфліктів.
6. Складіть сценарій рольової гри «Проведення переговорів педагога зі студентами».

11. Тестові завдання:

1. Які існують основні стилі поведінки в конфліктній ситуації:

1. Пристосування, уникнення, конкуренція, співробітництво, компроміс.
2. Ухилення, згладжування, примушення, компроміс, вирішення проблем.
3. Компроміс, конкуренція, співробітництво, пристосування?

2. Якою є людина, яка застосовує стиль конкуренції в управлінні колективом:

1. Активна, має певну владу, авторитетна.
2. Активна, поважає особисті відносини, впевнена.
3. Активна, цінує особистість, цілеспрямована?

3. Коли застосовують стиль компромісу:

1. Коли обидві сторони володіють однаковою владою і мають взає- мовиключні інтереси.
2. При небажанні вирішити проблему швидко.
3. Коли не влаштовує тимчасове вирішення проблеми?

4. Що змінюється в середині організації під впливом зовнішнього оточення:

1. Цілі, організаційна структура, технологія і завдання, засоби навчання.
2. Стратегія навчання, технологічні процеси, задача.
3. мета і завдання навчання, організаційна, технологія?
  4. Визначте основні підходи до класифікації конфліктів.
  5. Навчально-виховне середовище вищого навчального закладу це
  6. Визначте структурні компоненти педагогічних конфліктів.
  7. Що таке конфліктна педагогічна ситуація.
  8. Назвіть види педагогічних конфліктів (за типом прояву).
  9. За спрямованістю конфлікти поділяються на .....
  10. Особливості педагогічних конфліктів у ВНЗ.

Література:

1. Анцупов А. Я. Конфликтология в схемах и комментариях / А. Я. Анцупов, С. В. Баклановский. – СПб.: Питер, 2005. – 288 с. [game.ru/.../_Анцупов%20А.Я., %20Конфликтология%20в%20схемах%20и%20комментариях.pdf](http://game.ru/.../_Анцупов%20А.Я.,%20Конфликтология%20в%20схемах%20и%20комментариях.pdf).
2. Бандурка, А. М. Конфликтология: учеб. пособие для вузов/ А. М. Бандурка, В. А. Друзь; Нац. ун-т внутренних дел. - Х.: Фортуна-пресс, 1997. - 352 с..
3. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І.С. Булах, Л.В. Долинська. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 114 с.
4. Долинська Л. В. Діалогічна взаємодія викладача і студента як умова особистісно-професійного зростання майбутнього вчителя // Психологія: Зб. наук. праць. – Вип. 2. – К.: НПУ, 1998. – С. 93 – 97.
5. Долинська Л. В. Стилi педагогічного спілкування та можливості його формування в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя // Психологія: Зб. наук. праць. – К.: НПУ, 1999. – Вип. 1 (4). – С. 64 – 69.
6. Дурманенко Є. А. Конфлікти у вузі // Конфлікти в педагогічному процесі : [монографія] / Є. А. Дурманенко. – Луцьк, 2004. – С. 158–192.
7. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии. — СПб.: Питер, 2001. — 360 с.
8. Жук О. Аналіз теорії й практики формування конфліктологічної культури у вищих навчальних закладах / О. Жук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України Ужгород, 2009. – Вип. 16/17. – С. 34-37.
- 9.

10. Загітова К.І. Психологічні умови конструктивного вирішення конфліктів" у професійних ситуаціях // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 4.2. - С. 46-49.
11. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і злагода. Основи когнітивної теорії конфліктів — К.: Наукова думка, 1996. – 190 с.
12. Конфліктологія: конспект лекцій. – Для підготовки магістрів. – К., 2008/ : Режим доступу. lib.detut.edu.ua/fem/suspilni-ta-gumanitarni-nauky/624.pdf
13. Конфліктологія : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / П. С. Прибутько, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2010.
14. Конфліктологія : курс лекцій (модульний варіант) : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. М. Нагаєв ; М-во освіти і науки України, Харків, 2008.
15. Конфліктологія: проблеми, методи, перспективи. — Симферополь, 1997.
16. Конфліктологія: Учебник / Под ред. А. С. Кармина. — СПб.: Лань, 1999.
17. Конфліктологія : хрестоматія : учебно-методическое пособие / Рос. акад. образования, Моск. психол.-соц. ин-т ; сост. Н. И. Леонов. - 2-е изд., стер. – Москва ; Воронеж, 2003.
18. Кравченко Т. Характеристика міжособистісної взаємодії педагога у ситуації конфлікту та фактори, які її визначають / Т. Кравченко, І. Брецько // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; [редкол.: І. В. Козубовська (голов. ред.) та ін.]. – Ужгород, 2009. – Вип. 16/17. – С. 56-58.
19. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2002. – 256 с.
20. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 416 с.
21. Нагаєв В. М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.
22. Орбан-Лембрик Л. До питання про міжгрупові конфлікти й упередження / Л. Орбан-Лембрик // Соціально-психологія. 2007. №3. С. 10-15.
23. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. — К.: МАУП, 2003. — 360 с.
24. Педагогічна конфліктологія: конспект лекцій для магістрів спец. 8.000005 Педагогіка вищої школи/ Укр. інж.-пед. акад.; уклад. І. М. Шалімова. - Х.: [б. в.], 2011. - 88 с.
25. Повар І. П. Про специфіку конфліктів у вищому навчальному закладі / І. П. Повар // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. О. Смолюк та ін.]. – Луцьк, 2010. – № 13 : Педагогічні науки. – С. 120-123.
26. Прикладная конфликтология: Хрестоматия / Сост. К.В.Сельченко. – Мн.: Харвест, 1999.
27. Сидоренко О. Л. Про способи підвищення ефективності взаємодії викладача зі студентами // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2002. - №1 – 2. – С. 83 – 88.
28. Словник-довідник термінів з конфліктології / За ред. М. І. Пірен, Г. В. Ложкіна. — Чернівці; Київ, 1995.
29. Третяк В. П. Взаємовідносини між викладачем і студентом як фактор підвищення якості освіти / В. П. Третяк // Проблеми освіти : наук. зб. / М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти ; [редкол.: І. О. Вакарчук та ін.]. - Київ, 2010. - Вип. 61. - С. 84-90.

Тема 4. Групові конфлікти міжособистісної взаємодії у ВНЗ.

Питання для обговорення:

1 Конфлікти міжособистісної взаємодії в діаді «педагог - студент»: причини, форми, прояви.

2. Конфлікт «студент — студент»: форми, особливості протікання.

3. Конфлікти у науково-педагогічному колективі:

«викладач-викладач»; «адміністратор – педагог».

Ключові слова: конфлікти міжособистісної взаємодії, групові конфлікти, конфлікт «студент — студент», конфлікт «викладач-викладач», конфлікт «адміністратор – педагог».

Контрольні запитання:

1. Коли і в кого не виникає конфліктів у спілкуванні?
2. Педагоги зазначають, що зараз кількість конфліктів у закладах вищої освіти збільшилася. Якщо це так, то які можливі причини цього явища?
3. Особливості педагогічного конфлікту, стадії його розвитку. Чим відрізняється педагогічний конфлікт від звичайного конфлікту у взаєминах?
4. Причини виникнення конфліктів у взаєминах «студент - викладач» і «викладач - студентська академічна група». Чи бувають конфлікти, яких не можна вирішити?
5. Шляхи конструктивного подолання бар'єрів і вирішення конфліктів у педагогічній взаємодії «викладач - студент».
6. Як готувати студентів до вирішення конфліктів?
7. Чи є конфлікти, від яких не можна відмовлятися?
8. Чи завжди в конфліктах є об'єкт зіткнення?
9. В чому суть конфлікту міжособистісної взаємодії в діаді «педагог - студент».
10. В чому особливість конфлікту міжособистісної взаємодії в діаді «студент - студент».
11. В чому особливість конфлікту міжособистісної взаємодії в діаді «педагог - адміністратор».
12. Схарактеризуйте зміст діяльності з урегулювання конфліктів.
13. Покажіть особливості протікання конфлікту «студент - студент».

Пошукові творчі завдання:

1. Складіть сценарій рольової гри «Проведення переговорів педагога зі студентами».
2. Підготуйте презентацію «Конфліктогенні педагогічні ситуації».
3. Підготуйте презентацію «Конструктивне розв'язання конфлікту у ВНЗ».
4. Зробіть порівняльну таблицю з проблеми розв'язання конфліктів «студент-педагог», «студент-студент», «педагог-адміністратор».
5. Розкрийте у схематичному вигляді процедуру врегулювання конфліктів.
6. Розкрийте у схематичному вигляді суть і спрямованість конфліктів у ВНЗ.
7. Розкрийте у схематичному вигляді конфлікти між членами педагогічного колективу ВНЗ.

Тестові завдання:

1. Що змінюється в середині організації під впливом зовнішнього оточення:

1. Цілі, організаційна структура, технологія і завдання, засоби навчання.
2. Стратегія навчання, технологічні процеси, задача.
3. мета і завдання навчання, організаційна, технологія?

2. Якій категорії відповідає визначення: «Кожна особа впливає на інших і одночасно знаходиться під впливом інших»:

1. Реальні групи.
2. Номінальні групи.
3. Соціальні групи?

3. Яким характеристикам відповідає група «любители рибної ловлі серед викладачів кафедри університету»:

1. Реальна конфліктна тимчасова, неформальна.
2. Реальна, постійна, формальна.
3. Умовна, неконтактна, постійна, формальна?

4. Якщо працівники педколективу намагаються уникати один одного, а в разі неминучості контактів мають місце негативні емоційні стани та конфлікти, то це є:

1. Психологічна несумісність.
2. Невідповідний стиль управління.
3. Стадія диференціації у розвитку колективу

5. Які функції трудового колективу вважаються найважливішими:

1. Суспільно-продуктивна та задоволення потреб працівників.
2. Управлінська, адміністраторська, продуктивна.
3. Координація, планування, організація, мотивація, контроль?

6. Якому типу конфліктів відповідає неузгодженість навчальних вимог із особистими вимогами:

1. Внутрішньоособистісний конфлікт.
2. Міжособистий конфлікт.
3. Міжгруповий конфлікт?
  7. Види конфліктних педагогічних ситуацій.
  8. Конфліктна особистість – це
  9. Назвіть типи конфліктних особистостей.

Література:

1. Анцупов А. Я. Конфликтология в схемах и комментариях / А. Я. Анцупов, С. В. Баклановский. – СПб.: Питер, 2005. – 288 с. [game.ru/.../_Анцупов%20А.Я., %20Конфликтология%20в%20схемах%20и%20комментариях.pdf](http://game.ru/.../_Анцупов%20А.Я.,%20Конфликтология%20в%20схемах%20и%20комментариях.pdf).
2. Бандурка, А. М. Конфликтология: учеб. пособие для вузов/ А. М. Бандурка, В. А. Друзь; Нац. ун-т внутренних дел. - Х.: Фортуна-пресс, 1997. - 352 с..
3. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І.С. Булах, Л.В. Долинська. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 114 с.
4. Долинська Л. В. Діалогічна взаємодія викладача і студента як умова особистісно-професійного зростання майбутнього вчителя // Психологія: Зб. наук. праць. – Вип. 2. – К.: НПУ, 1998. – С. 93 – 97.
5. Долинська Л. В. Стили педагогического спілкування та можливості його формування в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя // Психологія: Зб. наук. праць. – К.: НПУ, 1999. – Вип. 1 (4). – С. 64 – 69.
6. Дурманенко Є. А. Конфлікти у вузі // Конфлікти в педагогічному процесі : [монографія] / Є. А. Дурманенко. – Луцьк, 2004. – С. 158–192.
7. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии. — СПб.: Питер, 2001. – 360 с.

8. Жук О. Аналіз теорії й практики формування конфліктологічної культури у вищих навчальних закладах / О. Жук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України Ужгород, 2009. – Вип. 16/17. – С. 34-37.
9. Загітова К.І. Психологічні умови конструктивного вирішення конфліктів" у професійних ситуаціях // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 4.2. - С. 46-49.
11. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і злагода. Основи когнітивної теорії конфліктів — К.: Наукова думка, 1996. – 190 с.
12. Конфліктологія: конспект лекцій. – Для підготовки магістрів. – К., 2008/ : Режим доступу. lib.detut.edu.ua/fem/suspilni-ta-gumanitarni-nauky/624.pdf
13. Конфліктологія : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / П. С. Прибутько, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2010.
14. Конфліктологія : курс лекцій (модульний варіант) : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. М. Нагаєв ; М-во освіти і науки України, Харків, 2008.
15. Конфликтология: проблемы, методы, перспективы. — Симферополь, 1997.
16. Конфликтология: Учебник / Под ред. А. С. Кармина. — СПб.: Лань, 1999.
17. Конфликтология : хрестоматия : учебно-методическое пособие / Рос. акад. образования, Моск. психол.-соц. ин-т ; сост. Н. И. Леонов. - 2-е изд., стер. – Москва ; Воронеж, 2003.
18. Кравченко Т. Характеристика міжособистісної взаємодії педагога у ситуації конфлікту та фактори, які її визначають / Т. Кравченко, І. Брецько // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; [редкол.: І. В. Козубовська (голов. ред.) та ін.]. – Ужгород, 2009. – Вип. 16/17. – С. 56-58.
19. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2002. – 256 с.
20. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 416 с.
21. Нагаєв В. М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.
22. Орбан-Лембрик Л. До питання про міжгрупові конфлікти й упередження / Л. Орбан-Лембрик // Соц. психологія. – 2007. №3. С. 6-11. ~~Стор. 2007 збір. Станія~~
23. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. — К.: МАУП, 2003. — 360 с.
24. Педагогічна конфліктологія: конспект лекцій для магістрів спец. 8.000005 Педагогіка вищої школи/ Укр. інж.-пед. акад.; уклад. І. М. Шалімова. - Х.: [б. в.], 2011. - 88 с.
25. Повар І. П. Про специфіку конфліктів у вищому навчальному закладі / І. П. Повар // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. О. Смолук та ін.]. – Луцьк, 2010. – № 13 : Педагогічні науки. – С. 120-123.
26. Прикладная конфликтология: Хрестоматия / Сост. К.В.Сельченко. – Мн.: Харвест, 1999.
27. Сидоренко О. Л. Про способи підвищення ефективності взаємодії викладача зі студентами // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2002. - №1 – 2. – С. 83 – 88.
28. Словник-довідник термінів з конфліктології / За ред. М. І. Пірен, Г. В. Ложкіна. — Чернівці; Київ, 1995.
29. Третяк В. П. Взаємовідносини між викладачем і студентом як фактор підвищення якості освіти / В. П. Третяк // Проблеми освіти : наук. зб. / М-во освіти і науки

Тема 5. Проблема запобігання і врегулювання конфліктів у ВНЗ.

Питання для обговорення:

1. Основні підходи і компоненти діяльності із запобігання і врегулювання конфліктів у ВНЗ.
2. Конструктивне розв'язання конфлікту: умови, вимоги, поведінка.
3. Поведінка викладача під час конфлікту
4. Практичні щодо оволодіння вміннями вирішення конфліктів.
5. Запобігання педагогічних конфліктів у ВНЗ.

Ключові слова: запобігання конфліктів, врегулювання конфліктів, конструктивне розв'язання конфлікту.

Контрольні запитання:

1. Розкрийте основні підходи діяльності із запобігання і врегулювання конфліктів у ВНЗ.
2. Основні компоненти діяльності із запобігання і врегулювання конфліктів у ВНЗ.
3. Конструктивне розв'язання конфлікту: умови.
4. Конструктивне розв'язання конфлікту: вимоги.
5. Конструктивне розв'язання конфлікту: поведінка.
6. Схарактеризуйте поведінку викладача під час конфлікту.
7. Практичні поради щодо оволодіння вміннями вирішення конфліктів.
8. Запобігання педагогічним конфліктам у ВНЗ.

Пошукові творчі завдання:

1. Підготуйте реферат «Конфлікти між членами педагогічного колективу».
2. Розробіть модель «Сутність педагогічного конфлікту у ВНЗ».
3. Розробіть модель «Тактика впливу на опонента в конфлікті».
1. Розробіть модель «Технологія прогнозування конфліктів у ВНЗ».
2. Підготуйтеся до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».
3. Підготуйтеся до участі у публічній дискусії «Учасники освітнього середовища та конфліктні відносини».
4. Проаналізуйте статтю І.Беха «Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах» (Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - № 1. - С. 5-14).

Тестові завдання:

1. Який характер має ділова конфліктність:

1. Конструктивний, принциповий.
2. Стійкий, інерційний.
3. Деструктивний, інерційний?

2. Які функції трудового колективу вважаються найважливішими:

1. Суспільно-продуктивна та задоволення потреб працівників.
2. Управлінська, адміністраторська, продуктивна.
3. Координація, планування, організація, мотивація, контроль?

3. Якому типу конфліктів відповідає неузгодженість навчальних вимог із особистими вимогами:

1. Внутрішньоособистісний конфлікт.

2. Міжособистий конфлікт.

3. Міжгруповий конфлікт?

4. Які методи існують для розв'язання конфлікту:

1. Пояснення вимог до роботи, використання координаційних механізмів, установлення комплексних цілей, використання системи винагород.

2. Економічні, психологічні, організаційні.

3. Ухилення, згладжування, примушення, компроміс, вирішення проблем?

5. Який із стилів реалізується тоді, коли ви не відстоюєте свої прав, не співробітнічаєте ні з ким для опрацювання ви-рішення проблеми:

1. Ухилення.

2. Співробітництва.

3. Пристосування?

6. Які два види емоцій вважаються основними джерелами конфліктів:

1. Роздратування і заздрість.

2. Заздрість і агресивність.

3. Роздратування і недовіра?

7. Який стиль особливо ефективний у вирішенні конфлікту, якщо сторони мають різноманітні приховані потреби?

1. Стиль співробітництва.

2. Стиль компромісу.

3. Стиль ухилення?

8. Які можна виділити варіанти закінчення конфлікту:

1. Повне вирішення конфлікту; часткове вирішення конфлікту; повернення до початкового стану.

2. Конфлікти спонтанно припиняються; конфлікти припиняються тільки при втручанні зовнішніх сил.

3. Конфлікти спонтанно припиняються; конфлікти припиняються під впливом засобів, знайдених самими опонентами?

9. У яких ситуаціях застосовується стиль співробітництва:

1. Існують тісні, взаємозалежні стосунки з іншою стороною.

2. Напруження дуже велике і є необхідність послабити її.

3. Необхідно зберегти мир і добрі відносини з іншими людьми?

10. За допомогою яких методів здійснюється управління конфліктом:

1. Структурних та міжособистісних.

2. Організаційних та соціально-психологічних.

3. Ухилення, згладжування, примушення, компромісу?

Література:

1. Бандурка, А. М. Конфліктологія: учеб. пособие для вузов/ А. М. Бандурка, В. А. Друзь; Нац. ун-т внутренних дел. - Х.: Фортуна-пресс, 1997. - 352 с..
2. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І.С. Булах, Л.В. Долинська. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 114 с.
3. Долинська Л. В. Діалогічна взаємодія викладача і студента як умова особистісно-професійного зростання майбутнього вчителя // Психологія: Зб. наук. праць. – Вип. 2. – К.: НПУ, 1998. – С. 93 – 97.
4. Долинська Л. В. Стилі педагогічного спілкування та можливості його формування в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя // Психологія: Зб. наук. праць. – К.: НПУ, 1999. – Вип. 1 (4). – С. 64 – 69.
5. Дурманенко Є. А. Конфлікти у вузі // Конфлікти в педагогічному процесі : [монографія] / Є. А. Дурманенко. – Луцьк, 2004. – С. 158–192.

6. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии. — СПб.: Питер, 2001. — 360 с.
7. Жук О. Аналіз теорії й практики формування конфліктологічної культури у вищих навчальних закладах / О. Жук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України Ужгород, 2009. — Вип. 16/17. — С. 34-37.
8. Загітова К.І. Психологічні умови конструктивного вирішення конфліктів" у професійних ситуаціях // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 4.2. - С. 46-49.
10. Ишмуратов А. Т. Конфликт і злагода. Основи когнітивної теорії конфліктів — К.: Наукова думка, 1996. — 190 с.
11. Конфліктологія: конспект лекцій. — Для підготовки магістрів. — К., 2008/ : Режим доступу. lib.detut.edu.ua/fem/suspilni-ta-gumanitarni-nauky/624.pdf
12. Конфліктологія : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / П. С. Прибутько, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. — Київ, 2010.
13. Конфліктологія : курс лекцій (модульний варіант) : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. М. Нагаєв ; М-во освіти і науки України, Харків, 2008.
14. Конфликтология: проблемы, методы, перспективы. — Симферополь, 1997.
15. Конфликтология: Учебник / Под ред. А. С. Кармина. — СПб.: Лань, 1999.
16. Конфликтология : хрестоматія : учебно-методическое пособие / Рос. акад. образования, Моск. психол.-соц. ин-т ; сост. Н. И. Леонов. - 2-е изд., стер. — Москва ; Воронеж, 2003.
17. Кравченко Т. Характеристика міжособистісної взаємодії педагога у ситуації конфлікту та фактори, які її визначають / Т. Кравченко, І. Брецько // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; [редкол.: І. В. Козубовська (голов. ред.) та ін.]. — Ужгород, 2009. — Вип. 16/17. — С. 56-58.
18. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2002. — 256 с.
19. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник. — К.: ВД «Професіонал», 2007. — 416 с.
20. Нагаєв В. М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 198 с.
21. Орбан-Лембрик Л. До питання про міжгрупові конфлікти й упередження / Л. Орбан-Лембрик // Соціально-психологія, 2007. №3 (б. в.) С. 9-19
22. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. — К.: МАУП, 2003. — 360 с.
23. Педагогічна конфліктологія: конспект лекцій для магістрів спец. 8.000005 Педагогіка вищої школи/ Укр. інж.-пед. акад.; уклад. І. М. Шалімова. - Х.: [б. в.], 2011. - 88 с.
24. Повар І. П. Про специфіку конфліктів у вищому навчальному закладі / І. П. Повар // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. О. Смолюк та ін.]. — Луцьк, 2010. — № 13 : Педагогічні науки. — С. 120-123.
25. Прикладная конфликтология: Хрестоматия / Сост. К.В.Сельченко. — Мн.: Харвест, 1999.
26. Сидоренко О. Л. Про способи підвищення ефективності взаємодії викладача зі студентами // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. — 2002. - №1 — 2. — С. 83 — 88.
27. Третьяк В. П. Взаємовідносини між викладачем і студентом як фактор підвищення якості освіти / В. П. Третьяк // Проблеми освіти : наук. зб. / М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти ; [редкол.: І. О. Вакарчук та ін.]. - Київ, 2010. - Вип. 61. - С. 84-90.

Тема 6. Шляхи формування конфліктологічної компетенції майбутнього вчителя і викладача.

Питання для обговорення:

1. Поняття конфліктологічна компетенція студента.
2. Формування знань, умінь і навичок управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів.
3. Технології підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії.

Ключові слова: конфліктологічна компетенція, управління конфліктними ситуаціями, вирішення педагогічних конфліктів

Контрольні запитання:

1. Компоненти структури діяльності з урегулювання конфліктів.
2. Конфліктологічна компетенція студента
3. Корекції взаємних оцінних ставлень у системі «студент - викладач».
4. Професійно-педагогічні якості та вміння викладача із запобігання і вирішення педагогічного конфлікту.
5. Методи діагностики конфліктів.
6. Запобігання (профілактика) конфліктів.
7. Тактика впливу на опонента в конфлікті.
8. Технологія прогнозування конфліктів.
9. Загальні вимоги ефективної поведінки в конфліктній ситуації.
10. Умови і підходи до конструктивного вирішення конфлікту.
11. Метод аналізу (картографія) конфлікту.
12. Функції посередника у розв'язанні конфлікту.
13. Модель поведінка викладача під час конфлікту
14. Шляхи формування готовності студентів щодо запобігання і розв'язання конфліктів.

Тестові завдання:

1. Конфліктологічна компетентність – це
2. Конфліктологічна грамотність – це...
3. Конфліктологічна готовність – це
4. Педагогічна конфліктна ситуація – це

5. За допомогою яких методів здійснюється управління конфліктом: 1. Структурних та міжособистісних.

2. Організаційних та соціально-психологічних.

3. Ухилення, згладжування, примушення, компромісу?

6. До якого із стилів належить визначення «є самим важким, але допомагає виробити найбільш прийнятне для обох сторін рішення у складних і важливих конфліктних ситуаціях»:

1. Співробітництва.
2. Компромісу.
3. Пристосування.

7. Які стадії проходить педагогічний конфлікт:

1. Потенційний, конфліктна поведінка, стадія розв'язання конфлікту.
2. Короткочасний, тривалий, затяжний, «глухий кут».

3. Виникнення об'єктивної ситуації, реальні дії сторін?

8. Який характер має ділова конфліктність:

1. Конструктивний, принциповий.
2. Стійкий, інерційний.
3. Деструктивний, інерційний?

Література:

1. Бандурка, А. М. Конфликтология: учеб. пособие для вузов/ А. М. Бандурка, В. А. Друзь; Нац. ун-т внутренних дел. - Х.: Фортуна-пресс, 1997. - 352 с..
2. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І.С. Булах, Л.В. Долинська. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 114 с.
3. Долинська Л. В. Діалогічна взаємодія викладача і студента як умова особистісно-професійного зростання майбутнього вчителя // Психологія: Зб. наук. праць. – Вип. 2. – К.: НПУ, 1998. – С. 93 – 97.
4. Долинська Л. В. Стили педагогічного спілкування та можливості його формування в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя // Психологія: Зб. наук. праць. – К.: НПУ, 1999. – Вип. 1 (4). – С. 64 – 69.
5. Дурманенко Є. А. Конфлікти у вузі // Конфлікти в педагогічному процесі : [монографія] / Є. А. Дурманенко. – Луцьк, 2004. – С. 158–192.
6. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии. — СПб.: Питер, 2001. – 360 с.
7. Жук О. Аналіз теорії й практики формування конфліктологічної культури у вищих навчальних закладах / О. Жук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України Ужгород, 2009. – Вип. 16/17. – С. 34-37.
8. Загітова К.І. Психологічні умови конструктивного вирішення конфліктів" у професійних ситуаціях // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. - 4.2. - С. 46-49.
10. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і злагода. Основи когнітивної теорії конфліктів — К.: Наукова думка, 1996. – 190 с.
11. Конфліктологія: конспект лекцій. – Для підготовки магістрів. – К., 2008/ : Режим доступу. lib.detut.edu.ua/fem/suspilni-ta-gumanitarni-nauky/624.pdf
12. Конфліктологія : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / П. С. Прибутько, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2010.
13. Конфліктологія : курс лекцій (модульний варіант) : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. М. Нагаєв ; М-во освіти і науки України, Харків, 2008.
14. Конфликтология: проблемы, методы, перспективы. — Симферополь, 1997.
15. Конфликтология: Учебник / Под ред. А. С. Кармина. — СПб.: Лань, 1999.
16. Конфликтология : хрестоматія : учебно-методическое пособие / Рос. акад. образования, Моск. психол.-соц. ин-т ; сост. Н. И. Леонов. - 2-е изд., стер. – Москва ; Воронеж, 2003.
17. Кравченко Т. Характеристика міжособистісної взаємодії педагога у ситуації конфлікту та фактори, які її визначають / Т. Кравченко, І. Брецько // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; [редкол.: І. В. Козубовська (голов. ред.) та ін.]. – Ужгород, 2009. – Вип. 16/17. – С. 56-58.
18. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2002. – 256 с.
19. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 416 с.

20. Нагаєв В. М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.
21. Орбан-Лембрик Л. До питання про міжгрупові конфлікти й упередження / Л. Орбан-Лембрик // Соціально-педагогічна психологія. – 2007. – №3. – С. 61-68.
22. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. — К.: МАУП, 2003. — 360 с.
23. Педагогічна конфліктологія: конспект лекцій для магістрів спец. 8.000005 Педагогіка вищої школи/ Укр. інж.-пед. акад.; уклад. І. М. Шалімова. - Х.: [б. в.], 2011. - 88 с.
24. Повар І. П. Про специфіку конфліктів у вищому навчальному закладі / І. П. Повар // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. О. Смолюк та ін.]. – Луцьк, 2010. – № 13 : Педагогічні науки. – С. 120-123.
25. Сидоренко О. Л. Про способи підвищення ефективності взаємодії викладача зі студентами // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2002. - №1 – 2. – С. 83 – 88.
26. Третяк В. П. Взаємовідносини між викладачем і студентом як фактор підвищення якості освіти / В. П. Третяк // Проблеми освіти : наук. зб. / М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти ; [редкол.: І. О. Вакарчук та ін.]. - Київ, 2010. - Вип. 61. - С. 84-90.

Тема 7. Особливості фасилітації, медіації, арбітрації у міжособистісних конфліктах у ВНЗ (2 заняття – 4 год.).

Питання для обговорення:

Заняття 1.

1. Поняття фасилітації та умови її застосування у розв'язанні педагогічного конфлікту.
2. Способи організації процесу фасилітації.
3. Суть медіації та її відмінність від фасилітації.

Заняття 2

Питання для обговорення:

1. Принципи організації процесу та поведінки медіатора. Етапи проведення медіації.
2. Характеристика несудової арбітрації, відмінність від медіації.
3. Сюжетно-рольові ігри.

Ключові слова: медіація, арбітрація, фасилітація.

Контрольні запитання:

1. Конструктивне розв'язання конфлікту: умови.
2. Конструктивне розв'язання конфлікту: вимоги.
3. Конструктивне розв'язання конфлікту: поведінка.
4. Поведінка викладача під час конфлікту.
5. Практичні поради щодо оволодіння вміннями вирішення конфліктів.
6. Запобігання педагогічним конфліктам у ВНЗ.
7. Поняття фасилітації.
8. Умови застосування фасилітації.
9. Способи організації процесу фасилітації.

10. Суть медіації та її відмінність від фасилітації.
11. Принципи організації процесу та поведінки медіатора.
12. Етапи проведення медіації.
13. Характеристика несудової арбітрації, відмінність від медіації.

Пошукові творчі завдання:

1. зробіть порівняльну характеристику понять «медіація», «арбітрація», «фасилітація».
2. Покажіть у вигляді схеми умови і засоби запобігання педагогічним конфліктам у вищій школі.
Підготуйте презентацію «Конфліктогенні педагогічні ситуації».
3. Підготуйте презентацію «Конструктивне розв'язання конфлікту у ВНЗ».
4. Зобразіть у схематичному вигляді етапи розв'язання педагогічного конфлікту у ВНЗ.
5. Зробіть порівняльну таблицю з проблеми розв'язання конфліктів «студент-педагог», «студент-студент», «педагог-адміністратор».
6. Розкрийте у схематичному вигляді процедуру врегулювання конфліктів.
7. Розкрийте у схематичному вигляді суть і спрямованість конфліктів у ВНЗ.

Тестові завдання:

1. Коли застосовують стиль компромісу:

1. Коли обидві сторони володіють однаковою владою і мають взаємовиключні інтереси.
2. При небажанні вирішити проблему швидко.
3. Коли не влаштовує тимчасове вирішення проблеми?

2. Якій категорії відповідає визначення: «Кожна особа впливає на інших і одночасно знаходиться під впливом інших»:

1. Реальні групи.
2. Номінальні групи.
3. Соціальні групи?

3. Які можна виділити варіанти закінчення конфлікту:

1. Повне вирішення конфлікту; часткове вирішення конфлікту; повернення до початкового стану.
2. Конфлікти спонтанно припиняються; конфлікти припиняються тільки при втручанні зовнішніх сил.
3. Конфлікти спонтанно припиняються; конфлікти припиняються під впливом засобів, знайдених самими опонентами?

4. У яких ситуаціях застосовується стиль співробітництва:

1. Існують тісні, взаємозалежні стосунки з іншою стороною.
2. Напруження дуже велике і є необхідність послабити її.
3. Необхідно зберегти мир і добрі відносини з іншими людьми?
5. Відстрочка конфлікту це –
6. Діяльність з урегулювання конфліктів це –
7. Коли і в кого не виникає конфліктів у спілкуванні?
8. Педагоги зазначають, що зараз кількість конфліктів у закладах вищої освіти збільшилася. Якщо це так, то які можливі причини цього явища?
9. Особливості педагогічного конфлікту, стадії його розвитку. Чим відрізняється педагогічний конфлікт від звичайного конфлікту у взаєминах?
10. Причини виникнення конфліктів у взаєминах «студент - викладач» і «викладач - студентська академічна група». Чи бувають конфлікти, яких не можна вирішити?

Лабораторні заняття:

Тема 1. Аналіз конфлікту в педагогічних ситуаціях (учитель/учень – викладач/студент).

Мета:

формування умінь аналізувати конфлікт у педагогічних ситуаціях на підставі вибору відповідної схеми аналізу

Зміст:

1. На основі власного досвіду або реальних життєвих подій опишіть конфлікт, що виник між викладачем і студентом (студентами).
2. Виконайте ґрунтовний аналіз конфліктної ситуації, що виникла, застосовуючи орієнтовну схему.
3. Визначте можливі шляхи розв'язання конфлікту та відповідні наслідки.
4. Обґрунтуйте шляхи, які доцільні для конструктивного розв'язання конфлікту; обґрунтуйте мотиви вибору цих шляхів.

Вимоги:

1. Для виконання цього проекту опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між учасниками педагогічного процесу (студент, викладач, адміністрація навчального закладу).
2. Для аналізу конфліктної ситуації застосуйте орієнтовну схему із курсу «Педагогічна конфліктологія» або застосуйте елементи з різних схем аналізу.
3. У процесі аналізу подавайте детальну інформацію та аргументи.
- 4.

Проведення аналізу конфлікту передбачає:

Аналіз конфлікту потрібно починати з передконфліктної ситуації або передумов виникнення конфлікту. Сутичка ніколи не виникає на голому ґрунті. Завжди є події, що її зумовлюють.

Потрібно організувати спільну діяльність у конструктивному напрямку, створити умови для розвитку взаємодії, яка б припинила їхню конфронтацію.

Стадії конфлікту, які розкривають процес протікання, динаміку: зародження, нарощення, завершення:

Тема 2. Розв'язання конфлікту у педагогічних ситуаціях ВНЗ

Мета:

формування умінь конструктивного розв'язання конфлікту за інтересами суперників шляхом вибору доцільного способу

Зміст:

1. Опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між суб'єктами педагогічного процесу.
2. Зробіть вибір доцільного та найефективнішого способу вирішення педагогічного конфлікту за інтересами протилежних сторін, аргументуйте свій вибір.
3. Детально опишіть процедуру застосування обраного способу розв'язання конфлікту у формі діалогу, вказуючи практичні й словесні дії учасників.
4. Здійсніть опис процесу розв'язання конфлікту за відповідною моделлю.

Теми 3- 4. Формування знань, умінь, навичок з управління та запобігання конфліктам.

Завдання:

1. Обговорення способів поведінки у конфліктній ситуації.
2. Формування підходів до усвідомлення та розуміння суті конфлікту.
3. Ознайомлення з процедурами і можливостями їх застосування у конфліктних ситуаціях.
4. Навчитися правильно вибирати стилі розв'язання конфлікту.

Вихідні положення лабораторного заняття:

- конфлікт створюють люди (сторони і учасники);
- у конфлікті важлива не сама проблема, а хто і як дивиться на неї. Люди по-різному дивляться на одну і ту саму ситуацію.
- конфлікт – це завжди протилежність цілей, позицій, думок, інтересів, що спричинили відповідні наслідки.

Вправа “Айсберг”

1. Намалювати на великому аркуші паперу (на дошці) малюнок, який зображує айсберг у співвідношенні надводної та підводної частини як 1 до 10.
2. Попросити присутніх за допомогою “мозкового штурму” назвати головні характеристики айсберга і записати їх під малюнком: крижаний, більша частина схована під водою, твердий, великий, невідомий тощо.

с до групи

Чи можна порівняти айсберг з конфліктом?

Яка з ознак є найбільш притаманною для айсберга?

Чи стосується це конфлікту?

Як можна уникнути небезпеки від зіткнення з підводною частиною айсберга?

(всі пропозиції схематично зобразити на малюнку: обійти, підірвати, розтопити) Обговорити ефективність кожної пропозиції.

Які ризики у разі використання кожного з методів уникання небезпеки айсберга?

Що можна зробити, щоб уникнути цієї небезпеки?

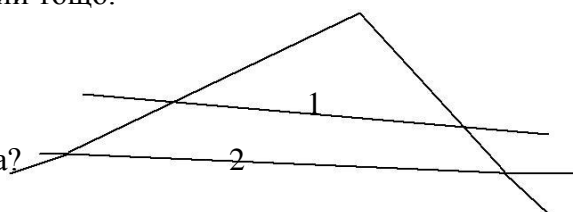
Отримавши відповідь: “Айсберг потрібно вивчити!”, – записуємо це на дошці.

Повертаємося до конфлікту і, повторюючи вже пройдений шлях, питаємо : Чи чекає нас небезпека при спробі подолання конфлікту без його вивчення? Що важливо вивчати у конфлікті?

Які аналогії між статичними і динамічними ознаками айсберга і конфлікту можна провести?

Висновок:

Для чого ми розглядали айсберг?

Як ці знання нам можуть допомогти в трансформації конфліктів?

Завдання:

1. Розгляньте схему айсберга.
2. Які рівні конфлікту зображені на схемі цифрами 1, 2, 3 ?

Проведення рольових ігор, виходячи з характеру, структури, складових конфлікту

1. Конфліктуючі сторони.

У конфлікті діють дві протилежні сили, конфліктуючі сторони – це окремі особи, групи, малі і великі, можуть бути залучені також організації різного типу, трудові колективи, держави.

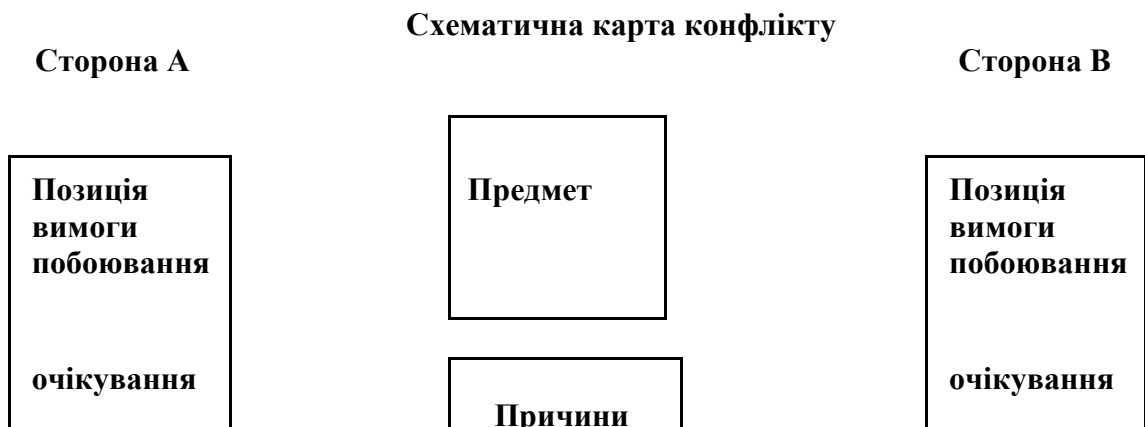
2. Зона розбіжностей. Зону розбіжностей, як предмет суперечки, те, що викликало зіткнення сторін, інколи важко визначити тому, що сторони не можуть зрозуміти, що насправді викликало зіткнення. Проблема, яка виникає, – перешкода для обох сторін.

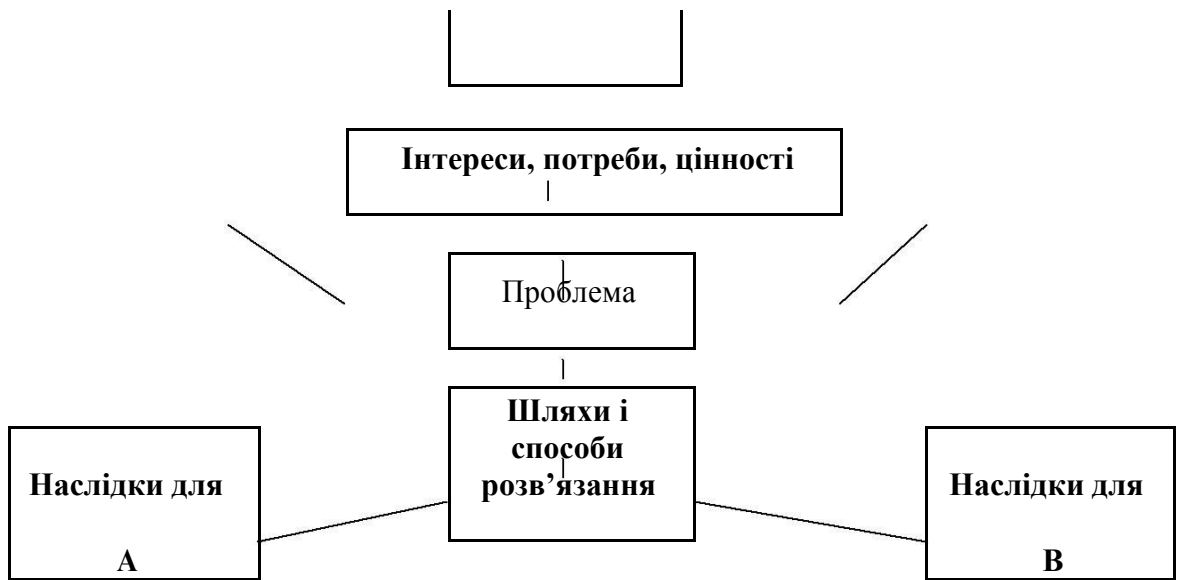
3. Сприймання конфліктної ситуації. Конфліктну ситуацію сторони цінюють не однаково. У кожного створюються свої уявлення про зону розбіжностей. Основа конфлікту виникає через те, що виникає невідповідність між реальністю і тим, як учасники сприймають і бачать ситуацію. Таку розбіжність можна пояснити набутим досвідом кожного, його системою цінностей, установок, упереджень, інтересів. Коли одна сторона чує і розуміє причини поведінки іншої сторони, конфліктна ситуація змінюється, негативні емоції особи врівноважуються і вона готова конструктивно діяти.

4. Мотиви. Це внутрішні чинники активності суб'єкта, що визначають її спрямованість. Саме мотиви пояснюють, чому люди обирають конкретну позицію, оцінюють ситуацію по-різному.

5. Дії, наслідки. Це серія дій, які здійснюють дві сторони. Спочатку відбувається сутичка, як стартова дія.

Механізми взаємного впливу конфліктуючих сторін: наслідування, навіювання, зараження, переконання.

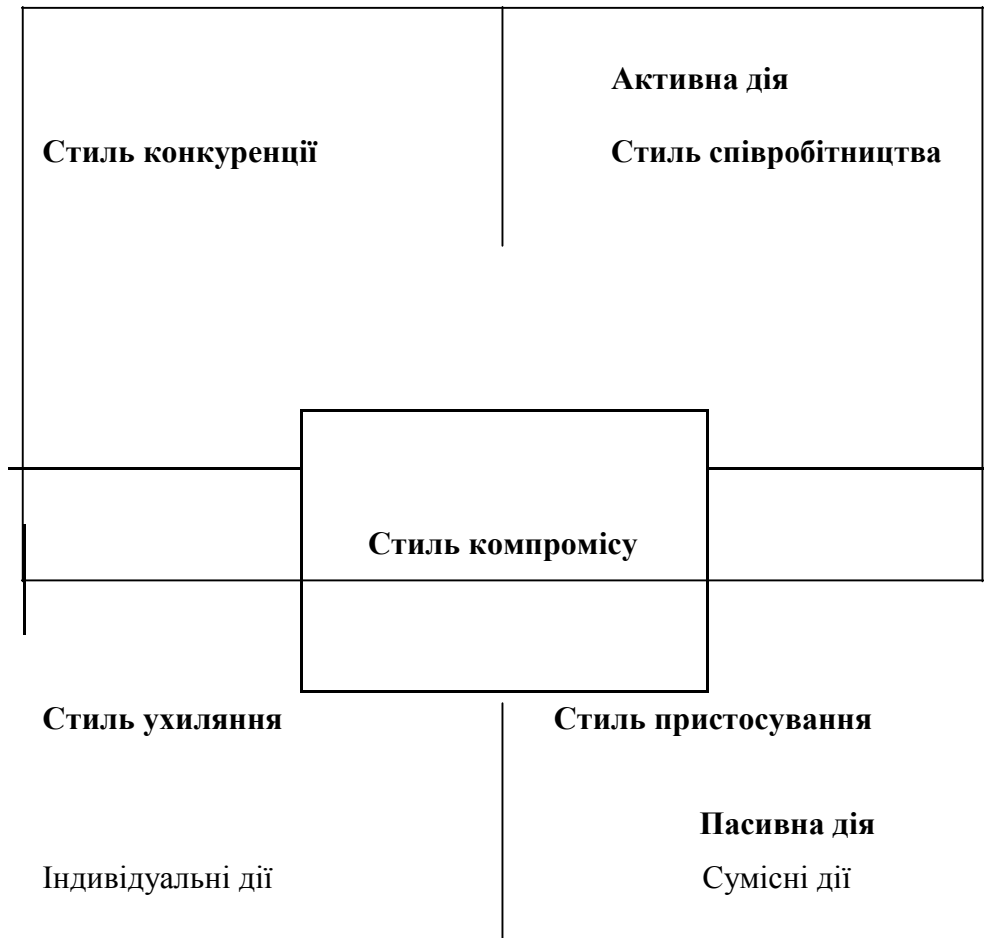

Завдання:

1. Розглянути схему розв'язання конфлікту.
2. Проаналізувати конкретну конфліктну ситуацію за схемою.

Вправа «Складання карти-конфлікту».

2. ПЛАНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З КУРСУ

Тема 1. Феноменологія міжособистісного конфлікту

Питання для обговорення

1.1 Визначення і структура конфлікту. Слово «конфлікт» походить від латинського *conflictus* - «зіткнення» і позначає зіткнення сил, сторін, думок та інтересів людей, що викликає певні дії. Вперше поняття «конфлікт» в якості наукового терміну використовував англійський соціолог Г. Спенсер у праці «Підстави соціології». Поняття «конфлікт» є міждисциплінарним. Конфлікти вивчають такі науки як психологія, педагогіка, соціологія, історія, політологія, філософія та ін. Конфлікт виникає як форма соціального протиріччя та полягає в усвідомленому протиставленні суб'єктів, які переслідують свою мету.

1.2 Класифікація конфліктів. Залежно від того, які структурні елементи конфлікту розглядалися вчені створювали свої класифікації конфліктів. Залежно від сторін, залучених в конфлікт, суперечності бувають: внутрішньо особистісними - відбивають боротьбу рівних по силі мотивів, потягів, інтересів особистості; міжособистісними - характеризуються тим, що кожен з учасників прагне реалізувати в процесі взаємодії свої, взаємовиключні прагнення; особистісно-груповими - конфлікт між особистістю і групою; спостерігається у разі невідповідності поведінки особистості груповим нормам та очікуванням; міжгруповими - конфліктуючими сторонами виступають соціальні групи, що переслідують несумісні цілі і перешкоджають один одному у їх здійсненні; міжнародними.

1.3 Функції міжособистісних конфліктів. Основними негативними функціями конфлікту є наступні: погіршення соціального клімату в групі, зниження продуктивності праці або успішності у навчанні, переформування групи з метою розв'язання конфлікту; неадекватне сприйняття і нерозуміння конфліктуючими сторонами один одного; відсутність співпраці між конфліктуючими сторонами в процесі конфлікту і після нього; прагнення кожної зі сторін до лідируючого положення в конфлікті (до перемоги у що б то не стало), конфронтація; матеріальні та емоційні витрати на вирішення конфлікту. Позитивні функції конфлікту відображають динаміку процесів, що проходять в групі, в колективі і полягають у наступному: стимулювання системи (групи, колективу), приведення до міжособистісної і міжгрупової взаємодії; діагностування сформованих відносин у групі; зняття стану напруженості, оздоровлення міжособистісних відносин; сприяння зміни структури соціальної групи; об'єднання учасників: в ході конфлікту його учасники краще пізнають один одного; виявляються непомітні до цієї гідності і недоліки членів групи, створюються умови для переоцінки моральних якостей (стійкості, мужності і т. д.) учасників конфлікту, для висунення і формування лідерів.

2. Практичні завдання:

1. Скласти таблицю передумов виникнення конфліктів у педагогічній взаємодії: характерні ознаки, структура а.
2. Дібрати літературу до однієї з тем лекційних чи практичних занять.
3. Створити інформаційний проект про зарубіжний досвід розв'язання педагогічних конфліктів.
4. Підготувати тези і провести наукову конференцію (круглий стіл), присвячену одній із актуальних проблем педагогічної конфліктології.
5. Зробити огляд педагогічної преси про актуальні проблеми відносин «викладач-студент».
6. Розробити модель: «Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації, шляхи розв'язання конфліктів»

3. Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення конфлікту.
2. Визначте структурні елементи конфлікту.
3. Покажіть відмінності понять «конфліктна ситуація» та «інцидент».
4. Назвіть учасників конфлікту та їхні рольові функції.
5. Розкрийте зміст понять «умови конфлікту», «причини конфлікту», «предмет конфлікту».
6. Визначте основні підходи до класифікації конфліктів.
7. Проаналізуйте позитивні функції конфлікту.
8. Проаналізуйте негативні функції конфлікту.

Тема 2. Особливості перебігу конфліктів в освітньому середовищі вищої школи.

Питання для обговорення:

1.1 Навчально-виховне середовище як фактор виникнення конфліктів. Навчально-виховне середовище вищого навчального закладу - це сукупність матеріальних і духовних умов, факторів, відносин, що створюються в закладі, так чи інакше впливають на формування людини, на її розвиток, виховання, освіту, соціалізацію як особистості, сприяють спільному розв'язанню проблем і співучасті в діяльності, спрямованій на реалізацію можливостей учасників педагогічного процесу, виявлення їхньої творчої індивідуальності.

1.2 Причини і типологія педагогічних конфліктів. Педагогічний конфлікт розглядають як результат професійної та міжособистісної взаємодії учасників навчально-виховного процесу. Загострення суб'єкт-суб'єктних протиріч створює негативний емоційний фон спілкування, яке передбачає зіткнення сторін конфлікту в зацікавлене усунення його причин. Причинами виникнення будь-якого конфлікту є суперечності, які відчуває особистість при взаємодії в соціумі.

1.3 Структура і класифікація педагогічних конфліктів. Конфлікти в педагогічній діяльності, як і соціальні конфлікти, мають загальну структуру. Структурними компонентами педагогічних конфліктів є конфліктна ситуація, учасники конфлікту, об'єкт конфлікту, умови перебігу конфлікту, образи конфліктної ситуації і конфліктна взаємодія. Конфліктна ситуація в педагогіці передуює конфлікту, її складовими є суб'єкти і об'єкт конфлікту з їх відносинами і характеристиками. Конфліктна педагогічна ситуація являє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що виникають в освітньому просторі і створюють певне психологічне напруження, завдяки чому послаблюється раціональний контроль суб'єктів спілкування і активізується їх емоційне сприйняття сформованих суперечностей.

1.4 Функції та динаміка педагогічних конфліктів. Виділяємо конструктивні та деструктивні функції педагогічного конфлікту. Конструктивна функція полягає в тому, що конфлікт служить джерелом розвитку особистості, її самовдосконалення; сприяє адаптації особистості до нових умов; розкриває джерело протиріч, що дозволяє знайти способи їх усунення; знімає психологічну напругу, позбавляє суб'єктів конфлікту від фрустрації; сприяє згуртуванню групи, зміцнює неформальні стосунки в колективі; виявляє громадську думку, соціальні установки, гуманістичні цінності в групі. Необхідно враховувати особливості педагогічних конфліктів у ВНЗ: різний соціальний статус учасників; різна ступінь відповідальності при вирішенні педагогічного конфлікту у зв'язку з різницею у віці і життєвому досвіді учасників; професійна позиція педагога в конфлікті: ініціатива розв'язання конфлікту лягає на плечі викладача, який в першу чергу повинен враховувати інтереси студента як особистості, що формується. Динаміка педагогічних конфліктів.

2. Практичні завдання:

1. Розробіть таблицю «Типологія педагогічних конфліктів».
2. Покажіть у структурному вигляді стратегії виходу з конфлікту.
3. Складіть порівняльну таблицю особливостей розвитку конфліктів у вищій та загальноосвітній школі.
4. Покажіть у вигляді схеми способи управління педагогічними конфліктними у вищій школі.
5. Покажіть у вигляді схеми об'єктивні і суб'єктивні причини конфліктів у вищій школі.
6. Покажіть у вигляді схеми структуру конфліктів у вищій школі.

3. Питання для самоконтролю:

1. Навчально-виховне середовище вищого навчального закладу це -
2. Визначте структурні компоненти педагогічних конфліктів.
3. Що таке конфліктна педагогічна ситуація.
4. Назвіть види педагогічних конфліктів (за типом прояву).
5. За спрямованістю конфлікти поділяються на .....
6. Конструктивна функція педагогічного конфлікту.
7. Прояв деструктивної функції педагогічного конфлікту.
8. Особливості педагогічних конфліктів у ВНЗ.
9. Виділіть три основні стадії педагогічного конфлікту.

Тема 3. Проблема конфліктологічної культури у вищій школі

Питання для обговорення:

1.1 Конфліктологічна культура: суть і структура. Будь-який педагогічний конфлікт треба розглядати в динаміці. Виникнення конфліктної ситуації. Усвідомлення конфліктної ситуації. Перехід до конфліктної поведінки. Розв'язання конфлікту як кінцева стадія.

1.2 Педагогічна конфліктна ситуація: особливості, види, динаміка. Види конфліктних педагогічних ситуацій: конфліктні ситуації діяльності, які виникають щодо якості виконання (або невиконання) студентом навчальних завдань, рівня його успішності; конфліктні ситуації поведінки (вчинків) відбуваються тоді, коли студент порушує правила поведінки у вищій школі, найчастіше під час занять, а також у гуртожитку, громадських місцях та ін.; конфліктні ситуації стосунків постають у сфері емоційно-ціннісних взаємин студентів і викладачів, у професійно-педагогічному спілкуванні.

1.3 Конфліктні особистості. На основі сукупності індивідуальних особливостей у соціальній психології розрізняють такі типи конфліктних особистостей. Демонстративна особистість. Частіше такими бувають холерики та сангвініки. У них бурхлива і різноманітна діяльність. Вони часто конфліктують, оскільки самооцінка завжди завищена, у них чітко виражена демонстрація себе. Ригідна особистість. Ці люди не вміють швидко перебудовуватися, змінюватися. Вони шанобливі, підозрілі, образливі. Педантична особистість. Це найточніший конфліктний тип особистості: надмірно пунктуальні, придирливі до себе і до інших. Такі люди нудні, нецікаві, але мають виконавчу дисципліну. Безконфліктна особистість, яка уникає будь-якої конфліктної взаємодії. Такі люди безпринципні і намагаються перекладати відповідальність на інших.

1.4 Стилi (моделі) поведінки у конфлікті. Застосування певної стратегії (суперництво, співробітництво, компроміс, ухиляння, пристосування) залежить від складності педагогічного конфлікту і від особливостей характеру викладача та

індивідуально-психологічних особливостей студента. Щоб визначитися у стратегії поведінки, треба проаналізувати конфліктну ситуацію: а) відрізнити безпосередній привід конфліктного зіткнення від його причини; б) встановити ділову зону конфлікту: як стосується предмет незгоди до навчально-професійної діяльності, до організації навчального процесу, до ділових взаємин; в) з'ясувати суб'єктивні мотиви участі студентів у педагогічному конфлікті; г) визначити спрямованість конкретних дій учасників педагогічного конфлікту.

2. Практичні завдання:

1. Покажіть у вигляді схеми роль медіатора у регулюванні конфліктної ситуації у вищій школі.
2. Покажіть у вигляді схеми умови і засоби запобігання педагогічним конфліктам у вищій школі.
3. Підготуйте презентацію «Конфліктогенні педагогічні ситуації».
4. Розробіть модель «Сутність педагогічного конфлікту у ВНЗ».

3. Питання для самоконтролю:

1. Конфліктологічна культура – дати визначення.
2. Основні складники конфліктологічної культури.
3. Конфліктологічна компетентність – це...
4. Конфліктологічна грамотність – це .
5. Що таке конфліктологічна готовність.
6. Що таке педагогічна конфліктна ситуація.
7. Види конфліктних педагогічних ситуацій.
9. Конфліктна особистість – це...
10. Типи конфліктних особистостей.

Тема 4. Конфлікт міжособистісної взаємодії в діаді «педагог - студент».

Питання для обговорення:

1.1 Причини конфлікту «педагог - студент». Соціальний статус і ціннісні орієнтири. Стратегій в оцінці знань студентів. Помилки викладача в стилі педагогічного управління. Конфліктна поведінка студента. Конфліктна ситуація є загостренням протилежних поглядів, цінностей та цілей і може виникати у педагогічному процесі, у взаєминах викладача і студентів.

1.2 Ознаки педагогічного конфлікту. Конфлікти діяльності та конфлікти взаємин у ВНЗ. Контакти викладача зі студентами зводяться до мінімуму, збільшується соціальна дистанція педагогічного спілкування, сторони уникають неформальних взаємин. Під час розмови кожен відстоює свої інтереси, наміри, цінності, які не збігаються з інтересами, цінностями іншої сторони. Виникає психологічний антагонізм між викладачем і студентом, кожен намагається «брати верх», перемогти, не враховуючи інтереси іншого. Об'єктивна причина конфлікту переноситься на особу, з якою конфліктують, тобто конфлікт набуває суб'єктивного характеру. Якщо такий педагогічний конфлікт викладач придушує силою свого авторитету, він може набути або внутрішнього суб'єктивного характеру, або перетвориться у відкриту протидію по лінії «викладач - студент». Педагогічні конфлікти треба своєчасно вирішувати.

1.3 Конфлікти дидактичної взаємодії та їхні стадії. Вони мають місце тоді, коли, по-перше, оцінка викладача є знаряддям покарання студента; по-друге, коли за однакові помилки, наприклад, у контрольній роботі, викладач виставляє різні оцінки. Педагогічні конфлікти, спричинені хибною тактикою педагогічної взаємодії вияви: неоднакове ставлення викладача до різних студентів; порушення педагогічної етики та грубощі; приниження гідності студента; підкреслювання своєї правоти; погроза студентам перед екзаменами та заліками; категоричність у власних судженнях; незнання вікових

особливостей студентів і відсутність диференційованого підходу до них; неврахування психічного стану студентів (боязкість, тривожність, напруга, втомленість тощо).

1.4 Деструктивні і конструктивні функції педагогічного конфлікту у ВНЗ. Деструктивні функції педагогічного конфлікту: психологічний дискомфорт; емоційна нестабільність і невпевненість; конфлікт заважає досягненню спільної мети; підриває авторитет викладача і студента в очах один одного; виникає ворожість, негативні емоційні стани; знижується ефективність праці, особливо в умовах співробітництва. Конструктивні функції педагогічного конфлікту: сприяє самоаналізу поведінки і діяльності; допомагає збагнути свої інтереси та інтереси протилежної сторони; - сприяє усвідомленню своїх взаємин із суб'єктами педагогічної взаємодії; забезпечує психологічні передумови для самовдосконалення; приймається ефективно педагогічне рішення. Діловий педагогічний конфлікт здебільшого має конструктивний характер, виявляється у принципових суперечках викладача і студентів, стимулює розвиток студентського колективу, і зникає, як тільки вирішується проблема.

2. Практичні завдання:

5. Підготуйте виступ перед студентською аудиторією «Стратегії виходу з конфлікту у ВНЗ».
6. Підготуйте реферат «Субординаційні конфлікти. Конфлікти між членами педагогічного колективу».
7. Підготуйте презентацію «Конфліктогенні педагогічні ситуації».
8. Підготуйте презентацію «Конструктивне розв'язання конфлікту у ВНЗ».

3. Питання для самоконтролю:

1. Групи конфліктів міжособистісної взаємодії в діаді «педагог - студент».
2. Визначіть дві протилежних стратегій в оцінці знань студентів. Чому вони потенційно конфліктні.
3. Як помилки викладача в стилі педагогічного управління сприяють виникненню педагогічних конфліктів.
3. В яких формах виявляється конфліктна поведінки студента.
4. Що таке конфлікти діяльності та конфлікти взаємин у ВНЗ.
5. Вияви конфлікту дидактичної взаємодії.
6. Стадії розвитку педагогічного конфлікту на рівні «викладач – студент».
7. Визначте деструктивні функції педагогічного конфлікту.
8. Визначте конструктивні функції педагогічного конфлікту.

Тема 5. Конфлікти міжособистісної взаємодії у ВНЗ.

Питання для обговорення:

1.1 Конфлікт «студент — студент»: причини, форми, особливості протікання. Студентські групи отримують автономне студентське самоуправління і відкрито відстоюють право бути самими собою. Вони самостійно вирішують свої особисті питання, закохуються, мають власні вподобання та погляди на те, що відбувається навколо. У цих умовах реакція на нетактовні зауваження педагогічних працівників стає набагато гострішою і може призводити до конфліктів у будь-якій формі. Велика частина конфліктів серед студентів виникає через претензії на лідерство в мікрогрупах. На початку навчання конфлікти виникають через бажання студентів здобути місце лідера в період формування

навчальних груп і мікрогруп. Більшість студентів під час навчання в школі були лідерами і мають бажання зберегти позиції лідера й у вищому навчальному закладі.

1.2 Конфлікт у науково-педагогічному колективі: причини, форми, вияви. Конфлікти з колегами і керівництвом існують і в такій високостатусній групі, як науково-педагогічний склад вищої школи. Сутички можуть виникати через розбіжність думок з якоїсь обговорюваної на кафедрі проблеми, не обов'язково наукової, а, наприклад, при обговоренні вимог трудової дисципліни. Одні викладачі підходять до цих вимог як до необхідності, а інші можуть вважати їх суто суб'єктивними, такими, що не відносяться до учбового процесу (це різного роду чергування, кураторство тощо). Конфлікти між керівництвом кафедри та викладачами можуть виникати через несправедливий (нерівнозначний) розподіл навантаження, особливо в тих випадках, коли надається можливість додаткового заробітку. Несправедливий розподіл завжди провокує конфлікти. Варіанти поведінки в середовищі викладачів.

2. Практичні завдання:

1. Зробіть порівняльну таблицю з проблеми розв'язання конфліктів «студент-педагог», «студент-студент», «педагог-адміністратор».

2. Розкрийте у схематичному вигляді процедуру врегулювання конфліктів.

3. Розкрийте у схематичному вигляді суть і спрямованість конфліктів у ВНЗ.

4. Розкрийте у схематичному вигляді конфлікти між членами педагогічного колективу ВНЗ.

3. Питання для самоконтролю:

1. Вияви конфлікту «студент — студент».

2. Вияви і особливості конфлікту «викладач-викладач».

3. Вияви і особливості конфлікту «викладач-керівник».

4. Визначіть варіанти поведінки в середовищі викладачів під час конфлікту.

5. Діяльність з урегулювання конфліктів – це...

6. Основні компоненти структури діяльності з урегулювання конфліктів.

Тема 6. Організаційно-педагогічна діяльність із запобігання і врегулювання конфліктів у ВНЗ.

Питання для обговорення:

1.1 Діяльність із врегулювання конфліктів: основні підходи і компоненти. Діяльність із подолання конфліктів у вищому навчальному закладі має включати два основні складники: врегулювання конфліктів і здійснення конфліктологічної підготовки учасників педагогічного процесу, що забезпечує зниження конфліктогенності навчально-виховного середовища вищої школи й тим самим сприяє підвищенню ефективності педагогічного процесу освітнього закладу.

1.2 Корекція взаємних оцінних ставлень у системі «студент - викладач». Для успішного запобігання і вирішення педагогічного конфлікту викладач повинен володіти такими професійно-педагогічними якостями та вміннями: передбачати наслідки свого педагогічного впливу; бачити педагогічну проблему, вирішувати її шляхом діалогу зі студентами; соціально-психологічна проникливість, уміння правильно оцінити конфліктну ситуацію («надситуативне бачення ситуації»), сформувати неупереджене уявлення про сторони конфлікту; визнавати автономію особистості студента; сприймати іншого як індивідуальність, яка є носієм свого власного неповторного внутрішнього світу; коли виникають педагогічні проблеми, треба апелювати до свідомості студента; генерувати ідеї у відповідь на конкретні пропозиції студента, з повагою приймати будь-яку його думку.

1.3 Діяльність із подолання конфліктів у ВНЗ: основні складники та компоненти.

2. Практичні завдання:

1. Підготуйтеся до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».
2. Підготуйтеся до участі у публічній дискусії «Учасники освітнього середовища та конфліктні відносини».
3. Підготуйте матеріал для обговорення проблеми умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів. у ВНЗ.
4. Проаналізуйте статтю І.Беха «Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах» (Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - № 1. - С. 5-14).

3. Питання для самоконтролю:

1. Якими професійно-педагогічними якостями та вміннями повинен володіти викладач для запобігання і вирішення педагогічного конфлікту.
2. Методи діагностики конфліктів.
3. Запобігання (профілактика) конфліктів це –

Тема 7. Конструктивне розв'язання конфлікту: умови, вимоги, поведінка.

Питання для обговорення:

1.1 Загальні підходи до ефективного розв'язання конфлікту. Умовою конструктивного вирішення конфлікту є адекватне сприйняття конфліктної ситуації. Зберігати самовладання, витримку. Дати можливість партнеру висловити претензії («випустити пару»). Не «підливати олії у вогонь», не вступати в суперечку, не переходити на оцінку суб'єкта як особистості, не загрузнути в критиці. Висловити прохання партнеру, сформулювати зміст претензії і кінцевий результат, якого він прагне. Чітко та об'єктивно висловлювати свою позицію щодо очікувань партнера. Намагатися дотримуватися рівності, обмірковуючи проблеми. Якщо помилилися, визнати помилку, але спокійно, без самоприниження та з гідністю. Прийняти пропозицію і домовитися про майбутнє. Намагатися підтримувати баланс ділових стосунків у конструктивних межах. Найбільш ефективною формою спілкування в конфліктній ситуації є діалог викладача і студента. Вимоги до поведінки в конфліктній ситуації. Умови і підходи до конструктивного вирішення конфлікту. Метод аналізу (картографія) конфлікту.

1.2 Модель поведінки викладача під час конфлікту. Викладачеві при виникненні педагогічного конфлікту зі студентами потрібно пам'ятати: за вирішення педагогічного конфлікту відповідає викладач. Якщо викладач йде на розширення педагогічної конфліктної ситуації, то здебільшого ініціатором виникнення конфлікту був сам викладач. У конфлікті завжди є об'єкт інтересу двох суб'єктів. Із педагогічними конфліктами викладачеві потрібно впоратися самостійно (не скаржитися!). Коли інформація про конфлікт передається іншому, можливі спотворення, суб'єктивні оцінки, помилки. Все це поглиблює напруженість конфліктної ситуації.

1.3 Поради щодо володіння вміннями вирішення конфліктів. Прагніть з'ясувати предмет і причину конфлікту. Не розширюйте предмет конфлікту, а навпаки, зменшуйте вимоги до людей - особливо це стосується емоційної сфери. Враховуйте, на якій із трьох стадій перебуває конфлікт: стадія виникнення (напруження стосунків), стадія взаємного непорозуміння (сутички), стадія вирішення (конструктивного чи деструктивного). Необхідно уважно ставитися до тих, хто конфліктує, надавати ініціативу і тому, кого звинувачують. З'ясуйте цілі партнера: вони ділові, самостверджувальні, амбіційні або є прагнення принизити когось. Запропонуйте не лише покарання, а й позитивний шлях вирішення конфлікту.

2. Практичні завдання:

1. Підготуйте інформацію до участі у диспуті «Сутність способів вирішення конфліктів у ВНЗ».
2. Підготуйте до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».
3. Визначте процедуру врегулювання конфліктів у ВНЗ.
4. Покажіть у вигляді схеми способи управління педагогічними конфліктними у вищій школі.
5. Покажіть у вигляді схеми роль медіатора у регулюванні конфліктної ситуації у вищій школі.

3. Питання для самоконтролю:

1. Загальні вимоги ефективної поведінки в конфліктній ситуації
2. Умови і підходи до конструктивного розв'язання конфлікту.
3. Метод аналізу (картографія) конфлікту.
4. Функції посередника у розв'язанні конфлікту.
5. Модель поведінка викладача під час конфлікту
6. Особливості, процедура проведення переговорів педагога зі студентами
7. Особливості проведення переговорів педагога зі студентами.
8. Види (стилі) переговорів педагога зі студентами.
9. Етапи проведення переговорів педагога зі студентами.

Тема 8. Формування конфліктологічної компетенції майбутнього фахівця.

Питання для обговорення:

1.1 Проблема конфліктологічної компетенції студента. Найважливішим чинником ефективної діяльності із запобігання й подолання міжособистісних конфліктів у педагогічному процесі вищої школи є відповідна конфліктологічна підготовка студентів, мета якої – формування їх конфліктологічної компетенції. Структура конфліктологічної компетенції включає свідомі або інтуїтивні знання про конфлікти, їх значення, функції, наслідки, а також усвідомлення важливості та володіння вміннями здійснення діяльності із запобігання і подолання конфліктів у взаємодії й спілкуванні. З метою формування конфліктологічної компетенції майбутніх учителів проаналізовано зміст навчальних програм і встановлено, що цілеспрямована конфліктологічна підготовка студентів у педагогічному вищому навчальному закладі не проводиться. Виявлено й обґрунтовано науково-методичну систему забезпечення конфліктологічної підготовки студентів, що включає визначення шляхів, засобів, форм і методів роботи, спрямованих на формування конфліктологічної компетенції майбутніх учителів.

1.2 Навчання майбутніх педагогів управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів. Основними шляхами формування готовності студентів щодо запобігання і розв'язання конфліктів є інтеграція спеціальних знань завдяки доповненню змісту психолого-педагогічних навчальних дисциплін («Соціальна психологія», «Вікова і педагогічна психологія», «Теорія виховання», «Основи педагогічної майстерності» та ін.) відповідними питаннями з проблем конфліктології, а також читанню спецкурсу «Основи педагогічної конфліктології», розробці і виконанню

студентами спеціальних завдань під час проходження виробничої (педагогічної) практики. У змісті теоретичної конфліктологічної підготовки студентів розглядаються питаннями про роль конфліктів у розвитку особистості, про значення різних аспектів педагогічного спілкування у виникненні педагогічних конфліктів, про психологічні особливості людей, що можуть спричинювати конфліктні взаємини, про моделі (стилі) поведінки в конфліктній ситуації та ін.

1.3 Основні технології підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії. Технологія підготовки до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії містить окремі компоненти. Змістовий компонент складається з певної послідовності модулів, у межах кожного з них відбувається обговорення теоретичного матеріалу, оцінюється загальна підготовка студентів до заняття за трьома рівнями: знання, пояснення, ілюстрація. Діяльнісний компонент передбачає оволодіння студентами вміннями, навичками, прийомами організації міжособистісної взаємодії в ситуації конфлікту на прикладі педагогічної діяльності; визначається рівень усвідомлення студентом складності педагогічної взаємодії, випробовування власних сил у виконанні тренінгових завдань. Рефлексивний компонент містить осмислення студентами власних індивідуальних характеристик міжособистісної взаємодії та підходів до конфлікту; тренування в саморегуляції контролю над власною поведінкою та хвилюваннями, які її супроводжують; здійснення самоаналізу та самооцінки, отримання та осмислення зворотного зв'язку від викладача та інших членів групи про успішність своїх дій; формування здатності неупереджено та об'єктивно розглядати власну поведінку з позиції професійної доцільності; оволодіння інструментарієм позитивної взаємодії з іншими членами групи та викладачем на рівні аналізу їхніх взаємин.

2. Практичні завдання:

1. Розробіть модель конфліктологічної компетенції студента.
2. Розробіть модель «Основні технології підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії».
3. Розробіть модель «Технологія прогнозування конфліктів у ВНЗ».
4. Розробіть модель «Навчання майбутніх педагогів управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів».

3. Питання для самоконтролю:

1. Що таке конфліктологічна компетенція студента.
2. Структура конфліктологічної компетенції.
3. Що включає науково-методична система забезпечення конфліктологічної підготовки студентів.
4. Визначте основні шляхи формування готовності студентів щодо запобігання і розв'язання конфліктів.
5. Визначте з зміст теоретичної конфліктологічної підготовки студентів.
6. Назвіть основні технології підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії.
7. Визначте основні компоненти підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії.

3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ СТУДЕНТАМ З КУРСУ «Педагогічна конфліктологія у вищій школі»

3.1 ВАРІАНТИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ.

9. Підготуйте експерт-повідомлення за темою: «Конфлікт «викладач-студент»: шляхи розв'язання».
10. Розробіть модель-схему
«Передумов виникнення конфліктів у педагогічній взаємодії: характерні ознаки, структура».
11. Дібрати літературу до однієї з тем лекційних чи практичних занять.
12. Створити інформаційний проект про зарубіжний досвід розв'язання педагогічних конфліктів.
13. Підготувати тези і провести наукову конференцію (круглий стіл), присвячену одній із актуальних проблем педагогічної конфліктології.
14. Зробити огляд педагогічної преси про актуальні проблеми відносин «викладач-студент».
15. Розробити модель:
«Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації, шляхи розв'язання конфліктів».
16. Розробіть таблицю «Типологія педагогічних конфліктів».
17. Покажіть у структурному вигляді стратегії виходу з конфлікту.
18. Складіть порівняльну таблицю особливостей розвитку конфліктів у вищій та загальноосвітній школі.
19. Підготуйте презентацію «Конфліктогенні педагогічні ситуації».
20. Розробіть модель «Сутність педагогічного конфлікту у ВНЗ».
- 21.
22. Підготуйте виступ перед студентською аудиторією «Стратегії виходу з конфлікту у ВНЗ».
23. Підготуйте реферат «Субординаційні конфлікти. Конфлікти між членами педагогічного колективу».

3.2 ВИКОНАЙТЕ ОДНЕ З НАСТУПНИХ ЗАВДАНЬ (ЗА ВИБОРОМ СТУДЕНТА)

1. Підготуйте презентацію «Конфліктогенні педагогічні ситуації».
2. Підготуйте презентацію «Конструктивне розв'язання конфлікту у ВНЗ».
3. Зробіть порівняльну таблицю з проблеми розв'язання конфліктів «студент-педагог», «студент-студент», «педагог-адміністратор».
4. Розкрийте у схематичному вигляді процедуру врегулювання конфліктів.
5. Розкрийте у схематичному вигляді суть і спрямованість конфліктів у ВНЗ.

6. Розкрийте у схематичному вигляді конфлікти між членами педагогічного колективу ВНЗ.
7. Підготуйтеся до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».
8. Підготуйтеся до участі у публічній дискусії «Учасники освітнього середовища та конфліктні відносини».
9. Підготуйте матеріал для обговорення проблеми умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів. у ВНЗ.
10. Проаналізуйте статтю І.Беха «Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах» (Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - № 1. - С. 5-14).
11. Підготуйтеся до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».
12. Підготуйтеся до участі у публічній дискусії «Учасники освітнього середовища та конфліктні відносини».
13. Підготуйте матеріал для обговорення проблеми умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів. у ВНЗ.
14. Проаналізуйте статтю І.Беха «Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах» (Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - № 1. - С. 5-14).
15. Підготуйте інформацію до участі у диспуті «Сутність способів вирішення конфліктів у ВНЗ».
16. Підготуйтеся до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».
17. Визначте процедуру врегулювання конфліктів у ВНЗ.
18. Покажіть у вигляді схеми способи управління педагогічними конфліктними у вищій школі.
19. Покажіть у вигляді схеми роль медіатора у регулюванні конфліктної ситуації у вищій школі.
20. Розробіть модель конфліктологічної компетенції студента.
21. Розробіть модель «Основні технології підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії».
22. Розробіть модель «Технологія прогнозування конфліктів у ВНЗ».
23. Розробіть модель «Навчання майбутніх педагогів управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів».

3.3 ВИКОНАЙТЕ ОДНЕ З НАСТУПНИХ ЗАВДАНЬ (ЗА ВИБОРОМ СТУДЕНТА)

1. Підготуйте презентацію «Конфліктогенні педагогічні ситуації».
2. Підготуйте презентацію «Конструктивне розв'язання конфлікту у ВНЗ».
3. Зробіть порівняльну таблицю з проблеми розв'язання конфліктів «студент-педагог», «студент-студент», «педагог-адміністратор».
4. Розкрийте у схематичному вигляді процедуру врегулювання конфліктів.
5. Розкрийте у схематичному вигляді суть і спрямованість конфліктів у ВНЗ.
6. Розкрийте у схематичному вигляді конфлікти між членами педагогічного колективу ВНЗ.
7. Підготуйтеся до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».

8. Підготуйте до участі у публічній дискусії «Учасники освітнього середовища та конфліктні відносини».
9. Підготуйте матеріал для обговорення проблеми умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів. у ВНЗ.
10. Проаналізуйте статтю І.Беха «Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах» (Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - № 1. - С. 5-14).
11. Підготуйте до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».
12. Підготуйте до участі у публічній дискусії «Учасники освітнього середовища та конфліктні відносини».
13. Підготуйте матеріал для обговорення проблеми умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів. у ВНЗ.
14. Проаналізуйте статтю І.Беха «Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах» (Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - № 1. - С. 5-14).
15. Підготуйте інформацію до участі у диспуті «Сутність способів вирішення конфліктів у ВНЗ».
16. Підготуйте до участі у диспуті «Умови і фактори конструктивного розв'язання конфліктів студентській групі».
17. Визначте процедуру врегулювання конфліктів у ВНЗ.
18. Покажіть у вигляді схеми способи управління педагогічними конфліктними у вищій школі.
19. Покажіть у вигляді схеми роль медіатора у регулюванні конфліктної ситуації у вищій школі.
20. Розробіть модель конфліктологічної компетенції студента.
21. Розробіть модель «Основні технології підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії».
22. Розробіть модель «Технологія прогнозування конфліктів у ВНЗ».
23. Розробіть модель «Навчання майбутніх педагогів управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів».

4. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «Педагогічна конфліктологія у вищій школі»

»

Тематика рефератів

1. Вплив мікро- і макросередовища на розвиток конфліктної ситуації у ВНЗ.
2. Конфліктогенні педагогічні ситуації у ВНЗ.
3. Конфліктологічна компетентність студента.
4. Критерії вирішення конфлікту.
5. Спрямованість конфліктів у ВНЗ.
6. Об'єктивні і суб'єктивні причини конфліктів в вищій школі.
7. Особливості сприйняття конфліктної ситуації та її спотворення.
8. Педагогічні цілі управління конфліктними ситуаціями у ВНЗ.
9. Позиції педагога в конфлікті.
10. Процедура врегулювання конфліктів у ВНЗ.

11. Психологічна структура конфлікту у ВНЗ.
12. Психологічний портрет учасників конфлікту.
13. Розвиток конфліктних взаємодій у практиці педагогічної конфліктології.
14. Роль інциденту у розвитку конфліктних відносин у ВНЗ.
15. Роль медіатора у регулюванні конфліктної ситуації.
16. Соціальні та внутрішньоособистісні конфлікти у педагогічній практиці ВНЗ.
17. Способи управління педагогічними конфліктними ситуаціями у ВНЗ..

5. ОРІЄНТОВАНІ ТЕМИ НАУКОВИХ МІНІ-ДОСЛІДЖЕНЬ

Творча робота № 1.

Складіть орієнтовний план міні-дослідження на одну із запропонованих тем:

1. Конфлікт «викладач-студент»: шляхи розв'язання.
2. Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації, шляхи розв'язання конфліктів.
3. Конфліктогенні педагогічні ситуації у вищій школі.
4. Сутність педагогічного конфлікту у ВНЗ.
5. Стратегії виходу з конфлікту у ВНЗ».
6. Субординаційні конфлікти у ВНЗ.

Творча робота № 2

Складіть аналітичні довідки за результатами міні-досліджень:

1. Позиції педагога в конфлікті.
2. Психологічний портрет учасників конфлікту.
3. Розвиток конфліктних взаємодій у практиці педагогічної конфліктології.
4. Роль інциденту у розвитку конфліктних відносин у ВНЗ.
5. Роль медіатора у регулюванні конфліктної ситуації.
6. Соціальні та внутрішньоособистісні конфлікти у педагогічній практиці ВНЗ.
7. Способи управління педагогічними конфліктними ситуаціями у ВНЗ.

Творча робота 3

Визначіть актуальність, об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу таких тем наукових досліджень:

1. Психологічна структура конфлікту у ВНЗ.
2. Психологічний портрет учасників конфлікту.
3. Розвиток конфліктних взаємодій у практиці педагогічної конфліктології.
4. Роль інциденту у розвитку конфліктних відносин у ВНЗ.
5. Роль медіатора у регулюванні конфліктної ситуації.
6. Соціальні та внутрішньоособистісні конфлікти у педагогічній практиці ВНЗ.
7. Способи управління педагогічними конфліктними ситуаціями у ВНЗ..

6. КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА З КУРСУ

«Педагогічна конфліктологія у вищій школі»

Варіант 1

11. Визначення і структура конфлікту.
12. Умови і підходи до конструктивного вирішення конфлікту. Метод аналізу (картографія) конфлікту.
13. Конфлікт «студент — студент»: форми, особливості протікання.

Варіант 2

1. Класифікація конфліктів.
2. Загальні підходи до ефективного розв'язання конфлікту.
3. Конфлікти у науково-педагогічному колективі: «викладач-викладач»; «адміністратор – педагог».

Варіант 3

1. Функції міжособистісних конфліктів
2. Вимоги до поведінки в конфліктній ситуації.
3. Основні підходи і компоненти діяльності із запобігання і врегулювання конфліктів у ВНЗ.

Варіант 4

1. Навчально-виховне середовище як фактор виникнення конфліктів.
2. Модель поведінки викладача під час конфлікту.
3. Конструктивне розв'язання конфлікту: умови, вимоги, поведінка.

Варіант 5

1. Причини і типологія педагогічних конфліктів.
2. Практичні щодо оволодіння вміннями вирішення конфліктів.
3. Умови і підходи до конструктивного вирішення конфлікту. Метод аналізу (картографія) конфлікту.

Варіант 6

1. Структура і класифікація педагогічних конфліктів.
2. Проблема конфліктологічної компетенції студента.
3. Практичні поради щодо оволодіння вміннями вирішення конфліктів.

Варіант 7

1. Функції та динаміка педагогічних конфліктів
2. Навчання майбутніх педагогів управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів.
3. Запобігання конфліктів у ВНЗ.

Варіант 8

1. Конфліктологічна культура: суть і структура.
2. Основні технології підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії.
3. Умови і підходи до конструктивного вирішення конфлікту. Метод аналізу (картографія) конфлікту.

Варіант 9

1. Педагогічна конфліктна ситуація: особливості, види, динаміка.
2. Особливості організації педагогічної взаємодії вчителя/викладача та учнів/студентів. Передумови виникнення педагогічних конфліктів.
3. Поняття конфліктологічної компетенції студента.

Варіант 10

1. Конфліктні особистості.
2. Особливості, ознаки, структура педагогічного конфлікту.
3. Формування знань, умінь і навичок управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів.

Варіант 11

1. Стилi (моделі) поведінки у конфлікті.
2. Динаміка, ескалація конфлікту у навчально-виховному процесі, його етапи.
3. Рівні і динаміка педагогічного конфлікту.

Варіант 12

1. Причини конфлікту «педагог - студент».
2. Міжособистісні конфлікти та внутрішньоособистісні конфлікти у ВНЗ.
3. Поняття фасилітації та умови її застосування у розв'язанні педагогічного конфлікту.

Варіант 13

1. Ознаки педагогічного конфлікту. Конфлікти діяльності та конфлікти взаємин у ВНЗ.
2. Особливості конфліктів у педагогічному спілкуванні.
3. Способи організації процесу фасилітації.

Варіант 14

1. Конфлікти дидактичної взаємодії та їхні стадії.
2. Класифікація педагогічних конфліктів за причинами виникнення.
3. Суть медіації та її відмінність від фасилітації.

Варіант 15

1. Деструктивні і конструктивні функції педагогічного конфлікту у ВНЗ.
2. Класифікація стилів поведінки педагога у конфліктних ситуаціях.
3. Принципи організації та етапи проведення медіації. Поведінка медіатора.

Варіант 16

1. Конфлікт «студент — студент»: причини, форми, особливості протікання.
2. Шляхи розв'язання педагогічного конфлікту за інтересами суперників.
3. Характеристика несудової арбітрації, її відмінність від медіації.

Варіант 17

1. Конфлікт у науково-педагогічному колективі: причини, форми, вияви.
2. Особливості, процедура проведення переговорів педагога зі студентами.
3. Формування знань, умінь і навичок управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів.

Варіант 18

1. Діяльність із запобігання і врегулювання конфліктів: основні підходи і компоненти.
2. Суть переговорів у педагогічному конфлікті їхні види.
3. Технології підготовки майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії.

Варіант 19

1. Корекція взаємних оцінних ставлень у системі «студент - викладач»
2. Етапи і зміст проведення переговорів у педагогічному конфлікті.
3. Умови і підходи до конструктивного вирішення конфлікту. Метод аналізу (картографія) конфлікту

Варіант 20

1. Запобігання педагогічних конфліктів у ВНЗ.
2. 1 Конфлікти міжособистісної взаємодії в діаді «педагог - студент»: причини, форми, прояви.
3. Модель поведінки викладача під час конфлікту.

ТЕСТИ

з курсу «Педагогічна конфліктологія у вищій школі»

Варіант 1.

::100::Що не є ознакою педагогічного конфлікту

[МС]{

=Принципові дискусії з розв'язання важливих виробничих проблем

- ~ Контакти викладача зі студентами зводяться до мінімуму
- ~ Чинники, котрі впливають на міжособистісні стосунки
- ~ Під час розмови кожен відстоює свої інтереси, наміри, цінності, які не збігаються з інтересами, цінностями іншої сторони

}

::100::Конфлікти дидактичної взаємодії мають місце тоді, коли [МС]{

=Оцінка викладача є зняряддям покарання студента

~ Існують особисті амбіції учасників педагогічної взаємодії

~ Існують міжвікові та професійні особливості

~ Загострюються різні інтереси учасників педагогічної взаємодії

}

::100::Яке положення не визначає стадії розвитку педагогічного конфлікту [МС]{

= Існують відмінні погляди на розвиток навчального процесу

~ Незадоволення (розкладом, обсягом самостійної навчальної роботи, часом занять, розпорядженням викладача тощо)

~ Виникає протидія (ігнорування вимог - «не буду!», роздратованість, підвищення рівня реактивної тривожності).

~ Суперечності переходять на рівень реальних взаємин викладача і студентів

}

::100::Конфлікти дидактичної взаємодії мають місце тоді, коли [МС]{

~ Існують особисті амбіції учасників педагогічної взаємодії

~ Існують міжвікові та професійні особливості

~ Загострюються різні інтереси учасників педагогічної взаємодії

= Коли за однакові помилки, наприклад, у контрольній роботі, викладач виставляє різні оцінки

}

::100::У ВНЗ педагогічний конфлікт «викладач-студент» виникає унаслідок [МС]{

= Наявності відмінностей у поглядах, ціннісних орієнтаціях, взаємних очікуваннях, нетактовності у спілкуванні,

~ Різне бачення організації навчально-виховного процесу

~ Суб'єктивне оцінювання знань

~ Відсутність культури спілкування

}

::100:: Протиборство виникає тоді коли [МС]{
=Всі сили спрямовані на іншу людину, розриваються зв'язки, виникає образа, зневага тощо.
~Виникає зіткнення неприємного характеру
~Існує потреба впорядкування міжособистісних взаємин
~Виникає прагнення сторін до розв'язання своїх інтересів
}

::100:: Виникнення інциденту це [МС]{
~Виникнення образи, зневаги
~Загострення поведінки учасників навчально-виховного процесу.
~Існування протидії
=Зіткнення неприємного характеру
}

::100:: Який конфлікт не належать до групи конфліктів міжособистісної взаємодії [МС]{
~Конфлікти поведінки
~Мотиваційний (конфлікт різноспрямованих мотивів)
~Морально-етичний (виникає у сфері спілкування в процесі педагогічної діяльності)
=Конфлікти групових інтересів
}

::100:: Що не становить об'єктивну основу педагогічних конфліктів [МС]{
=Професійна деформація педагога
~Криза вищої освіти
~Недостатність фінансового та матеріально-технічного забезпечення
~Слабка розробленість нормативних процедур розв'язання соціальних суперечностей
}

::100:: Що не належить до суб'єктивних причин педагогічних конфліктів [МС]{
~Психологічна несумісність суб'єктів педагогічного процесу
~Низький рівень толерантності у спілкуванні
~Відсутність відповідної конфліктологічної підготовки
=Неоптимальні умови функціонування й управління ВНЗ
}

::100:: Конфліктна педагогічна ситуація це [МС]{

=Сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що виникають в освітньому просторі і створюють певне психологічне напруження,

~Становище, коли різні сторони не можуть порозумітися

~Ситуація, коли студент та викладач не хочуть поступитися своїми інтересами, прагненнями

~Обставини, що перешкоджають пошуку діалогу

}

такі:

;

конфлікт заважає досягненню спільної мети; підриває авторитет викладача і студента в очах один одного; виникає ворожість, негативні емоційні стани;.

::100:: Що не становить деструктивну функцію педагогічного конфлікту [МС]{

=Прагнення до самоаналізу поведінки і діяльності

~Психологічний дискомфорт

~Емоційна нестабільність і невпевненість

~Зниження ефективності праці, особливо в умовах співробітництва

}

::100::Що не складає конструктивні функції педагогічного конфлікту [МС]{

~Усвідомлення взаємин із суб'єктами педагогічної взаємодії

~Прийняття ефективного педагогічного рішення

~Забезпечення психологічних передумов для самовдосконалення

=Емоційна нестабільність і невпевненість

}

::100:: Діловий педагогічний конфлікт, як правило: [МС]{

~Загострює суперечку викладача і студентів

~Посилює напругу у відносинах між викладачами

~Паралізує навчальний процес

=Стимулює розвиток студентського колективу, і зникає, як тільки вирішується проблема

}

::100::Що не належить до конструктивної функції педагогічного конфлікту [МС]{

=Руйнування формальних і неформальних відносин

~Адаптація особистості до нових умов

~Викриття джерела суперечностей, що дозволяє знайти способи їх усунення

~Позбавлення суб'єктів конфлікту від фрустрації

}

::100::Що не є проявом деструктивної функції педагогічного конфлікту [МС]{

~Руйнування формальних і неформальних відносин

~Зростання напруги у міжособистісних стосунках
~Психологічний дискомфорт в спілкуванні та спільній діяльності
=Подолання суперечностей, наявних в суб'єктно-суб'єктних відносинах
}
::100:: Педагогічні конфлікти можуть бути конструктивними, якщо [МС]{
~Не викликають стрес, невротизація, захворювання
~Зводять взаємини у глухий кут
=Одержують адекватну, справедливу оцінку з обох сторін і проблема вирішується
~Посилюють і породжують нові суперечності
}
: боротьба мотивів, когнітивний дисонанс, амбівалентність почуттів, докори сумління та ін.
::100::Педагогічний конфлікт може стати внутрішньоособистісним, якщо [МС]{
~Ситуація одержує адекватну, справедливу оцінку з обох сторін
~Не вдалося досягти компромісу
~Не було поновлено співробітництва
=Людина відчуває душевний дискомфорт, тривогу, емоційну напругу
}

::100::Передконфліктна ситуація в педагогічному процесі характеризується [МС]{
=Виникненням психологічної напруги в колективі.
~Суперечками щодо організації навчального процесу
~Непорозуміннями з приводу оцінювання знань
~Незадоволенням діями адміністрації
}

::100::Яке явище не свідчить про наближення конфлікту [МС]{
~Криза, коли звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі;
~Непорозуміння, викликане тим, що існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою
~Інциденти, коли незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію
=Посилення вимог до учасників освітнього процесу
}

::100::Управління конфліктною ситуацією можливе лише з позиції [МС]{
=Конструктивного ставлення до конфлікту
~Нехтування конфліктною ситуацією
~Розв'язання проблеми адміністративним шляхом
~Пошуку компромісу за будь-яку ціну
}

::100::Запобігання інциденту конфлікту можливе в разі [МС]{
=Усунення реального об'єкта суперечності.
~Демократизації стосунків викладач-студент
~Намагання побутувати стосунки у колективі на морально-ціннісних засадах
~Намагання задовольнити інтереси усіх сторін
}

::100::Передконфліктна криза це ситуація, коли [МС]{
=Звичайні норми поведінки втрачають силу і людина стає здатною на крайнощі;
~Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності
~Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування
~Існує неспокійний внутрішній або зовнішній стан, що впливає на фізичне самопочуття, настрій (активне відчуття небезпеки, хвилювання, страх).
}

::100::Передконфліктне непорозуміння, викликане тим, що [МС]{
=Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності
~Звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі
~Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування
~Спотворене сприйняття людини викликає негативні емоції і почуття
}

::100::Що не становить об'єктивну основу педагогічних конфліктів [МС]{
=Конфліктність людини, наявність у неї внутрішніх особистісних конфліктів
~Криза вищої освіти
~Недостатність фінансового та матеріально-технічного забезпечення
~Слабка розробленість нормативних процедур розв'язання соціальних суперечностей

::100::Що не належить до суб'єктивних причин педагогічних конфліктів [МС]{
~Психологічна несумісність суб'єктів педагогічного процесу
~Низький рівень толерантності у спілкуванні
~Відсутність відповідної конфліктологічної підготовки
=Слабка розробленість нормативних процедур розв'язання соціальних суперечностей
}

Варіант 2.

::100:: Медіаторство це [МС]{
=Спеціальний вид діяльності, який полягає в оптимізації третьою стороною процесу пошуку конфліктуючими сторонами розв'язання проблеми
~ Алгоритм дій керівника або куратора з керування конфліктами
~Чинники, котрі впливають на міжособистісні стосунки
~Розуміння сутності конфлікту
}

::100::Джерелом і причинами конфліктів у системі вищої освіти є [МС]{
=Розбіжності й суперечності, що природно існують та виникають і розв'язуються в ході освітнього процесу
~Особисті амбіції учасників педагогічної взаємодії
~Міжвікові та професійні особливості
~Різні інтереси учасників педагогічної взаємодії
}

::100::Особливістю конфліктів між педагогами є [МС]{
= Різні причини зіткнень, залежно від професійних та індивідуальних якостей
~Різний віковий стан
~Психологічна несумісність
~Авторитарний стиль керівництва
}

::100::Залежно від рівня взаємодії виділяють конфлікти «горизонтальні» [МС]{
~«Адміністрація – викладач»
~«Викладач – студент»
~«Викладач – вахтер»
=«Студент – староста»
}

::100::У ВНЗ педагогічний конфлікт «викладач-студент» виникає унаслідок [МС]{
=Наявності відмінностей у поглядах, ціннісних орієнтаціях, взаємних очікуваннях, нетактовності у спілкуванні,
~Різне бачення організації навчально-виховного процесу
~Суб'єктивне оцінювання знань
~Відсутність культури спілкування
}

::100::Педагогічний конфлікт розглядають як [МС]{
=Результат професійної та міжособистісної взаємодії учасників навчально-виховного процесу
~Відсутність конфліктологічної культури
~Суперечності між викладачем і студентом
~Прагнення сторін до розв'язання своїх інтересів
}

::100::Які конфлікти не включаються в типологію педагогічних конфліктів [МС]{
~Конфлікти, викликані об'єктивними причинами
~Конфлікти, пов'язані з поведінкою учасників навчально-виховного процесу.
~Конфлікти міжособистісних відносин
=Конфлікти ідейного спрямування
}

::100::Який конфлікт не належать до групи конфліктів міжособистісної взаємодії [МС]{
~Конфлікти поведінки
~Мотиваційний (конфлікт різноспрямованих мотивів)
~Морально-етичний (виникає у сфері спілкування в процесі педагогічної діяльності)
=Конфлікти групових інтересів
}

::100::Який тип педагогічного конфлікту не є «організаційним» або «структурним» [МС]{
=Конфлікт між членами педагогічного колективу, пов'язаний з організацією педагогічного процесу
~Конфлікт інтимно-особистісного характеру
~Конфлікт між викладачами різного віку
~Конфлікт «викладач – студент»
}

::100::Що не належить до структурних компонентів педагогічних конфліктів [МС]{
~Конфліктна ситуація
~Учасники конфлікту
~Об'єкт конфлікту
=Привід конфлікту
}

::100::Конфліктна педагогічна ситуація це [МС]{
=Сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що виникають в освітньому просторі і створюють певне психологічне напруження,

~Становище, коли різні сторони не можуть порозумітися
~Ситуація, коли студент та викладач не хочуть поступитися своїми інтересами, прагненнями
~Обставини, що перешкоджають пошуку діалогу
}

::100::Конфліктній ситуації передують інцидент, що становить [МС]{
=Ситуацію взаємодії, яка дозволяє усвідомити його учасникам наявність об'єктивної суперечності в інтересах і цілях
~Привід для конфлікту
~Продумані дії для розпалювання конфлікту
~Провокацію, що призводить до суперечностей
}

::100::Який з педагогічних конфліктів не належить до «горизонтальних» [МС]{
~Між колегами в навчальному закладі
~Між студентами однієї групи, курсу
~Між професором і доцентом
=Між адміністрацією та педагогом
}

::100::Який з педагогічних конфліктів не належить до «вертикальних» [МС]{
~«Педагог - студент»
~«Адміністрація - педагог»
~«Педагог - батько»
=«Староста-студент»
}

::100::Що не належить до конструктивної функції педагогічного конфлікту [МС]{
=Руйнування формальних і неформальних відносин
~Адаптація особистості до нових умов
~Викриття джерела суперечностей, що дозволяє знайти способи їх усунення
~Позбавлення суб'єктів конфлікту від фрустрації
}

::100::Що не є проявом деструктивної функції педагогічного конфлікту [МС]{
~Руйнування формальних і неформальних відносин
~Зростання напруги у міжособистісних стосунках
~Психологічний дискомфорт в спілкуванні та спільній діяльності
=Подолання суперечностей, наявних в суб'єктно-суб'єктних відносинах
}

::100::Яка особливість не характерна для педагогічних конфліктів у ВНЗ [МС]{

- ~Різний соціальний статус учасників
- ~Різна ступінь відповідальності у розв'язанні конфлікту
- =Відмінності в ідейних поглядах учасників
- ~Ініціатива розв'язання конфлікту лягає на плечі викладача

}

::100::Яка стадія відсутня у педагогічному конфлікті [МС]{

- ~Латентна (передконфліктна ситуація)
- ~Відкритого конфлікту
- ~Розширення (завершення) конфлікту
- =Прихованої напруги під час конфлікту

}

::100::Передконфліктна ситуація в педагогічному процесі характеризується [МС]{

- =Виникненням психологічної напруги в колективі.
- ~Суперечками щодо організації навчального процесу
- ~Непорозуміннями з приводу оцінювання знань
- ~Незадоволенням діями адміністрації

}

::100::Яке явище не свідчить про наближення конфлікту [МС]{

- ~Криза, коли звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі;
- ~Непорозуміння, викликане тим, що існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою
- ~Інциденти, коли незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію
- =Посилення вимог до учасників освітнього процесу

}

::100::Управління конфліктною ситуацією можливе лише з позиції [МС]{

- =Конструктивного ставлення до конфлікту
- ~Нехтування конфліктною ситуацією
- ~Розв'язання проблеми адміністративним шляхом
- ~Пошуку компромісу за будь-яку ціну

}

::100::Запобігання інциденту конфлікту можливе в разі [МС]{

- =Усунення реального об'єкта суперечності.
- ~Демократизації стосунків викладач-студент
- ~Намагання побутувати стосунки у колективі на морально-ціннісних засадах
- ~Намагання задовольнити інтереси усіх сторін

}

::100::Передконфліктна криза це ситуація, коли [МС]{
=Звичайні норми поведінки втрачають силу і людина стає здатною на крайнощі;
~Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності
~Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування
~Існує неспокійний внутрішній або зовнішній стан, що впливає на фізичне самопочуття, настрої (активне відчуття небезпеки, хвилювання, страх).
}

::100::Передконфліктне непорозуміння, викликане тим, що [МС]{
=Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності
~Звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі
~Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування
~Спотворене сприйняття людини викликає негативні емоції і почуття
}

::100::Передконфліктні інциденти виникають, коли [МС]{
=Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування;
~Звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі
~Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення сприйняття дійсності
~Існує стан, що спотворює сприйняття людини і змінює його вчинки, дії, поведінку, викликає негативні емоції і почуття
}

::100::Передконфліктний дискомфорт це [МС]{
=Неспокійний внутрішній або зовнішній стан, що впливає на фізичне самопочуття, настрої
~Стан, що спотворює сприйняття людини і змінює його вчинки, дії, поведінку, викликає негативні емоції і почуття;
~Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності;
~Стан, коли звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі
}

Варіант 3.

::100::Слово «конфлікт» походить від латинського conflictus, що означає [МС]{
~Протистояння
=Зіткнення

~Суперечність
~Боротьба
}

::100::Конфлікт виникає як форма соціальної суперечності та полягає в [МС]{
=Усвідомленому протиборстві суб'єктів, які переслідують свою мету
~Нестримній боротьбі за свої інтереси
~Протистоянні між особами та групами за право контролю над ресурсами
~Боротьбі за право розпоряджатися суспільною власністю
}

::100::Науковці переважно визначають конфлікт як [МС]{
~Боротьбу інтересів різних груп чи окремих осіб
= Форму відносин між суб'єктами соціальної дії
~Протистояння за цінності, ідеї
~Суперечності між людьми, зумовлені певними мотивами, діями
}

::100::В основі будь-якого конфлікту лежать [МС]
~Особистісні мотиви та інтереси
= Суперечності, зумовлені незадоволеністю потреб конфліктуючих сторін.
~Різні погляди на певні життєві ситуації та шляхи їхнього розв'язання
~Прагнення до захисту своїх прав і свобод

::100::Який складник не належить до структури конфлікту [МС]{
~Сторони (учасники) конфлікту
~Умови протікання конфлікту
~Наслідки конфліктних дій
=Причини конфлікту
}

::100::Під конфліктною ситуацією розуміють [МС]{
~Боротьбу за власні ідеї, цінності, інтереси
~Суперечливе становище, в якому опинилися окремі особи чи група людей
~Ситуацію, коли не вдається знайти аргументи для порозуміння.
=Сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, які обумовлюють несумісні вимоги сторін.
}

::100::Щоб конфліктна ситуація переросла в конфлікт, необхідно, що був [МС]{
~Привід
=Інцидент
~Провокація
~Аморальний вчинок
}

::100::Учасниками конфлікту є [МС]{
~Конфліктуючі сторони, які намагаються знищити одна одну
~Опоненти, які висловлюють протилежні думки
~Суперники, які переслідують свої інтереси
=Особи, які безпосередньо здійснюють активні наступальні або захисні дії один проти одного
}

::100::Хто не належить до непрямим учасником конфлікту [МС]{
~Підбурювач (провокатор)

- ~Посібник
- =Опонент
- ~Посередник
- }
- ::100::Причини виникнення конфлікту це [МС]{
- ~Різні погляди на суспільну проблему
- ~Відмінні інтереси і прагнення людей
- ~Полярні думки з приводу суспільного розвитку
- =Конкретні дії учасників ситуації або виниклі обставини
- }
- ::100::Виявити причину конфлікту означає [МС]{
- ~Визначити учасників конфлікту
- ~З'ясувати інтереси і прагнення конфлікуючих сторін
- ~Виявити полярні думки з приводу суспільного розвитку
- =Зрозуміти, що саме в діях чи поведінці учасників призвело до переходу їх взаємодії в конфлікті
- }
- ::100::Предмет конфлікту це [МС]{
- ~Різні погляди на проблему
- ~Боротьба інтересів
- ~Протистояння навколо суспільної проблеми
- =Основне протиріччя, через яке виник конфлікт
- }
- ::100::Який фактор не відносять до умов протікання конфлікту [МС]{
- ~Соціокультурний контекст конфлікту
- =Пошуки шляхів до порозуміння
- ~Ситуаційний фон розвитку конфліктної ситуації
- ~Наявність третіх сил, зацікавлених у пом'якшенні або загостренні конфлікту
- }
- ::100::Яке положення хибне і не визначає види конфліктів [МС]{
- ~Конфлікти між окремими особистостями
- ~Конфлікти між різними типами груп і організацій
- ~ Конфлікти між групами за інтересами
- =Конфлікти через відмінні погляди на життя
- }
- ::100::В аспекті потреб конфлікти поділяються на (вказіть неправильну відповідь) [МС]{
- ~Матеріальні
- ~Статусно-рольові
- =Культурологічні
- ~Духовні
- }
- ::100::За результативністю конфлікти бувають (вказіть неправильну відповідь) [МС]{
- ~Конструктивні
- ~Деструктивні,
- =Нейтральні
- ~Негативні
- }
- ::100::За часом протікання конфлікти бувають (вказіть неправильну відповідь) [МС]{
- ~Короткочасними
- ~Швидкоплинними
- =Вічними
- ~Тривалими

}
::100::Міжособистісні конфлікти характеризуються тим, що [МС]{
=Кожен з учасників прагне реалізувати в процесі взаємодії свої, взаємовиключні прагнення
~Суперечності між особистістю і групою спостерігаються у разі невідповідності поведінки особистості груповим нормам та очікуванням
~Конфліктуючими сторонами виступають соціальні групи, які переслідують несумісні цілі і перешкоджають один одному у їх здійсненні
~Учасники конфлікту не готові до діалогу
}
::100::Внутрішньо особистісні конфлікти [МС]{
=Відбивають боротьбу рівних по силі мотивів, потягів, інтересів особистості
~Характеризуються тим, що кожен з учасників прагне реалізувати в процесі взаємодії свої, взаємовиключні прагнення;
~Коли конфліктуючими сторонами виступають соціальні групи, що переслідують несумісні цілі
~Визначаються суперечністю між особистістю і групою
}
::100::Основним змістом процесу конфлікту є [МС]{
=Конфліктна взаємодія
~Ціннісні відмінності
~Боротьба інтересів
~Прагнення до порозуміння.
}
::100::Конфліктна взаємодія складається з [МС]{
=Протилежно спрямованих дій учасників конфлікту
~Ідейних суперечок учасників конфлікту
~Відмови від конструктивного діалогу
~Намагання знайти компроміс
}
::100::Перехід від конфліктної ситуації до конфліктної взаємодії починається з дій [МС]{
=Ініціатора
~Провокатора
~Організатора
~Координатора
}
::100::Підбурювач у конфлікті це особа, яка [МС]{
=Прагне зіштовхнути учасників, втягнути їх у конфліктну ситуацію
~Планує конфлікт, намічає стратегію і тактику розгортання дій
~Прагне надавати допомогу протиборчим сторонам
~Сприятиме поглибленню конфлікту різними способами
}
::100::Посібник у конфлікті це особа, яка [МС]{
=Сприятиме конфлікту різними способами
~Прагне зіштовхнути учасників, втягнути їх у конфліктну ситуацію
~Планує конфлікт, намічає стратегію і тактику розгортання дій
~Прагне зіштовхнути учасників, втягнути їх у конфліктну ситуацію
}
::100::Посередник у конфлікті це особа, яка [МС]{
=Взяла на себе зобов'язання надавати допомогу протиборчим сторонам у розв'язанні конфлікту.
~Планує конфлікт, визначає стратегію і тактику розгортання дій

~Сприятиме конфлікту різними способами
 ~Прагне зіштовхнути учасників, втягнути їх у конфліктну ситуацію
 }
 ::100::Основні негативні функції конфлікту (вказіть неправильну відповідь) [МС]{
 ~Неадекватне сприйняття і незрозуміння конфлікуючими сторонами один одного
 ~Відсутність співпраці між конфлікуючими сторонами в процесі конфлікту і після нього
 ~Матеріальні та емоційні витрати на розв'язання конфлікту
 =Діагностування сформованих відносин у групі
 }
 ::100::Позитивні функції конфлікту (вказіть неправильну відповідь)
 ~Стимулювання системи (групи, колективу), приведення до міжособистісної і міжгрупової взаємодії [МС]{
 ~Діагностування сформованих відносин у групі
 ~Зняття стану напруги, оздоровлення міжособистісних відносин
 =Прагнення кожної зі сторін до лідируючого положення в конфлікті
 }
 ::100::Яка група ознак не характеризує конфлікт як інтегральну категорію [МС]{
 ~Зіткнення, боротьба, конкуренція,
 ~Протиборство, протилежність,
 ~Наявність суперечностей, несумісність цілей, мотивів, інтересів, цінностей, позицій, думок, дій
 =Байдужість, нейтральність, непорозуміння,

Варіант 4.

::100::Навчально-виховне середовище вищого навчального закладу це [МС]{
 =Сукупність матеріальних і духовних умов, факторів, відносин, що створюються в закладі
 ~Мікросередовище, що визначає характер навчально-виховного процесу
 ~Чинники, котрі впливають на міжособистісні стосунки
 ~Загальне тло формування особистості
 }
 ::100::Джерелом і причинами конфліктів у системі вищої освіти є [МС]{
 =Розбіжності й суперечності, що природно існують та виникають і розв'язуються в ході освітнього процесу
 ~Особисті амбіції учасників педагогічної взаємодії
 ~Міжвікові та професійні особливості
 ~Різні інтереси учасників педагогічної взаємодії
 }
 ::100::Залежно від рівня взаємодії виділяють конфлікти «вертикальні» [МС]{
 =«Адміністрація – викладач»

~«Викладач – професор»
~«Студент – староста»
~«Асистент – доцент»
}

::100::Залежно від рівня взаємодії виділяють конфлікти «горизонтальні»
[МС]{
~«Адміністрація – викладач»
~«Викладач – студент»
~«Викладач – вахтер»
=«Студент – староста»
}

::100::У ВНЗ педагогічний конфлікт «викладач-студент» виникає унаслідок
[МС]{
=Наявності відмінностей у поглядах, ціннісних орієнтаціях, взаємних очікуваннях, нетактовності у спілкуванні,
~Різне бачення організації навчально-виховного процесу
~Суб'єктивне оцінювання знань
~Відсутність культури спілкування
}

::100::Педагогічний конфлікт розглядають як [МС]{
=Результат професійної та міжособистісної взаємодії учасників навчально-виховного процесу
~Відсутність конфліктологічної культури
~Суперечності між викладачем і студентом
~Прагнення сторін до розв'язання своїх інтересів
}

::100::Які конфлікти не включаються в типологію педагогічних конфліктів
[МС]{
~Конфлікти, викликані об'єктивними причинами
~Конфлікти, пов'язані з поведінкою учасників навчально-виховного процесу.
~Конфлікти міжособистісних відносин
=Конфлікти ідейного спрямування
}

::100::Який конфлікт не належать до групи конфліктів міжособистісної взаємодії [МС]{
~Конфлікти поведінки
~Мотиваційний (конфлікт різноспрямованих мотивів)

~Морально-етичний (виникає у сфері спілкування в процесі педагогічної діяльності)

=Конфлікти групових інтересів

}

::100::Який тип педагогічного конфлікту не є «організаційним» або «структурним» [МС]{

=Конфлікт між членами педагогічного колективу, пов'язаний з організацією педагогічного процесу

~Конфлікт інтимно-особистісного характеру

~Конфлікт між викладачами різного віку

~Конфлікт «викладач – студент»

}

::100::Що не належить до структурних компонентів педагогічних конфліктів [МС]{

~Конфліктна ситуація

~Учасники конфлікту

~Об'єкт конфлікту

=Привід конфлікту

}

::100::Конфліктна педагогічна ситуація це [МС]{

=Сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що виникають в освітньому просторі і створюють певне психологічне напруження,

~Становище, коли різні сторони не можуть порозумітися

~Ситуація, коли студент та викладач не хочуть поступитися своїми інтересами, прагненнями

~Обставини, що перешкоджають пошуку діалогу

}

::100::Конфліктній ситуації передують інцидент, що становить [МС]{

=Ситуацію взаємодії, яка дозволяє усвідомити його учасникам наявність об'єктивної суперечності в інтересах і цілях

~Привід для конфлікту

~Продумані дії для розпалювання конфлікту

~Провокацію, що призводить до суперечностей

}

::100::Який з педагогічних конфліктів не належить до «горизонтальних» [МС]{

~Між колегами в навчальному закладі

~Між студентами однієї групи, курсу

~Між професором і доцентом

=Між адміністрацією та педагогом

}

::100::Який з педагогічних конфліктів не належить до «вертикальних» [МС]{
~«Педагог - студент»
~«Адміністрація - педагог»
~«Педагог - батько»
=«Староста-студент»
}

::100::Що не належить до конструктивної функції педагогічного конфлікту [МС]{
=Руйнування формальних і неформальних відносин
~Адаптація особистості до нових умов
~Викриття джерела суперечностей, що дозволяє знайти способи їх усунення
~Позбавлення суб'єктів конфлікту від фрустрації
}

::100::Що не є проявом деструктивної функції педагогічного конфлікту [МС]{
~Руйнування формальних і неформальних відносин
~Зростання напруги у міжособистісних стосунках
~Психологічний дискомфорт в спілкуванні та спільній діяльності
=Подолання суперечностей, наявних в суб'єктно-суб'єктних відносинах
}

::100::Яка особливість не характерна для педагогічних конфліктів у ВНЗ [МС]{
~Різний соціальний статус учасників
~Різна ступінь відповідальності у розв'язанні конфлікту
=Відмінності в ідейних поглядах учасників
~Ініціатива розв'язання конфлікту лягає на плечі викладача
}

::100::Яка стадія відсутня у педагогічному конфлікті [МС]{
~Латенна (передконфліктна ситуація)
~Відкритого конфлікту
~Розширення (завершення) конфлікту
=Прихованої напруги під час конфлікту
}

::100::Передконфліктна ситуація в педагогічному процесі характеризується [МС]{
=Виникненням психологічної напруги в колективі.
~Суперечками щодо організації навчального процесу
~Непорозуміннями з приводу оцінювання знань
~Незадоволенням діями адміністрації

}

::100::Яке явище не свідчить про наближення конфлікту [МС]{
~Криза, коли звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі;
~Непорозуміння, викликане тим, що існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою
~Інциденти, коли незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію
=Посилення вимог до учасників освітнього процесу
}

::100::Управління конфліктною ситуацією можливе лише з позиції [МС]{
=Конструктивного ставлення до конфлікту
~Нехтування конфліктною ситуацією
~Розв'язання проблеми адміністративним шляхом
~Пошуку компромісу за будь-яку ціну
}

::100::Запобігання інциденту конфлікту можливе в разі [МС]{
=Усунення реального об'єкта суперечності.
~Демократизації стосунків викладач-студент
~Намагання побутувати стосунки у колективі на морально-ціннісних засадах
~Намагання задовольнити інтереси усіх сторін
}

::100::Передконфліктна криза це ситуація, коли [МС]{
=Звичайні норми поведінки втрачають силу і людина стає здатною на крайнощі;
~Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності
~Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування
~Існує неспокійний внутрішній або зовнішній стан, що впливає на фізичне самопочуття, настрої (активне відчуття небезпеки, хвилювання, страх).
}

::100::Передконфліктне непорозуміння, викликане тим, що [МС]{
=Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності
~Звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі
~Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування
~Спотворене сприйняття людини викликає негативні емоції і почуття
}

::100::Передконфліктні інциденти виникають, коли [МС]{
=Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування;

~Звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі

~Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення сприйняття дійсності

~Існує стан, що спотворює сприйняття людини і змінює його вчинки, дії, поведінку, викликає негативні емоції і почуття

}

::100::Передконфліктний дискомфорт це [МС]{

=Неспокійний внутрішній або зовнішній стан, що впливає на фізичне самопочуття, настрій

~Стан, що спотворює сприйняття людини і змінює його вчинки, дії, поведінку, викликає негативні емоції і почуття;

~Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності;

~Стан, коли звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі

}

::100::Конфліктологічна культура особистості це

[МС]{

~Комплекс конфліктологічних знань, умінь

=Комплексна якість людини, що забезпечує конструктивне розв'язання проблем

~Процес постійного опосередкованого або безпосереднього міжособистісного спілкування

~Здатність уникати суперечностей

}

::100:: До компонентів конфліктологічної культури особистості не належить:

[МС]{

~ Культура мислення

=Етнічна культура

~ Культура почуттів

~Комунікативна культура

}

::100:: До структурних компонентів конфліктологічної культури не належить

[МС]{

~ Конфліктологічна грамотність

= Конфліктологічні уявлення

~ Конфліктологічна готовність

~ Конфліктологічна компетентність

}

::100:: Конфліктологічна готовність це [МС]{
~ Система наукових знань про конфлікт та вмінь керувати ними
=Здатність фахівця розв'язувати конфлікти в професійному середовищі
~Система цінностей, мотивів, переконань, вказівок
~Певний рівень знань та якостей особистості з аналізу, управління та самоуправління конфліктами
}

::100:: Конфліктологічна компетентність це [МС]{
~Вміння розуміти конфлікт та керувати ним
=Система наукових знань про конфлікт та вмінь керувати ними
~Вміння оцінювати конфліктну ситуацію та прогнозувати її наслідки
~Здатність фахівця вирішувати конфлікти в професійному середовищі
}

::100:: Конфліктологічна культура особистості включає систему цінностей, мотивів, переконання, вказівок [МС]{
~ Певний рівень знань та якостей особистості з аналізу, управління та самоуправління конфліктами
= Позитивне сприйняття світу, інших людей, усвідомлення цінностей
~Уміння уникати конфліктних ситуацій
~Прагнення поладити конфлікт будь-якими шляхами
}

::100:: Який компонент не становить суттєву особливість педагогічної конфліктної ситуації [МС]{
~ Суб'єкти конфліктних ситуацій неоднакові за соціальним статусом
=Суб'єкти конфліктних ситуацій мають різні погляди на життя та перспективи розвитку виховання
~ Суб'єкти конфліктних ситуацій нерівні за освіченістю, у них різне розуміння явищ і їхніх причин
~ Суб'єкти конфліктних ситуацій мають різні здібності щодо вирішення життєвих і професійних проблем
}

::100:: Яке положення не передбачає розгляду педагогічного конфлікту в динаміці [МС]{
~ Усвідомлення конфліктної ситуації.
= Зволікання розв'язання конфліктної ситуації
~ Перехід до конфліктної поведінки.
~ Розв'язання конфлікту як кінцева стадія

}

::100:: Яке положення не розглядається як вид конфліктної педагогічної ситуації

[МС]{

~ Конфліктні ситуації діяльності

= Конфліктні ситуації виховання

~ Конфліктні ситуації поведінки (вчинків)

~ Конфліктні ситуації стосунків

}

::100:: Яка індивідуальна особливість не розглядається як типова для конфліктних особистостей

[МС]{

~ Демонстративна особистість

= Аморальна особистість

~ Ригідна особистість

~ Педантична особистість

}

::100:: Ригідна особистість це

[МС]{

~ Найточніший конфліктний тип особистості: надмірно пунктуальний, придирливий до себе та інших

= Людина, яка не вміють швидко перебудовуватися, змінюватися

~ Особа, що часто конфліктує, оскільки самооцінка завжди завищена, чітко виражена демонстрація себе

~ Людина нудна, нецікава, але має виконавчу дисципліну

::100:: Що не належить до стратегії педагогічного конфлікту

[МС]{

~ Суперництво

= Зіткнення

~ Пристосування

~ Ухиляння

}

::100:: Що не належить до стратегії розв'язання педагогічного конфлікту

[МС]{

~ Пристосування

~ Компроміс

~ Суперництво

= Протистояння

}

::100:: Компроміс це

[МС]{

~ Намагання поставити власні цілі вище інтересів інших людей і взаємин із ними

~ Спонування людини до відвертого обговорення спільних проблем і власних бажань

~ Найефективніша модель для розв'язання педагогічних конфліктів, яка ґрунтується на досягненні спільної перемоги

= Часткове погодження з позицією протилежної сторони

}

::100:: Співробітництво як стратегія розв'язання конфлікту це

[МС]{

~ Намагання поставити власні цілі вище інтересів інших людей і взаємин із ними

~ Часткове погодження з позицією протилежної сторони

~ Спонування людини до відвертого обговорення спільних проблем і власних бажань

= Найефективніша модель для розв'язання педагогічних конфліктів, яка ґрунтується на досягненні спільної перемоги

}

::100:: Суперництво як стратегія розв'язання конфлікту це [МС]{

~ Часткове погодження з позицією протилежної сторони

~ Найефективніша модель для розв'язання педагогічних конфліктів, яка ґрунтується на досягненні спільної перемоги

~ Спонування людини до відвертого обговорення спільних проблем і власних бажань

= Намагання поставити власні цілі вище інтересів інших людей і взаємин із ними

}

::100:: Ухилення як стратегія розв'язання конфлікту це [МС]{

~ Часткове погодження з позицією протилежної сторони

~ Найефективніша модель для розв'язання педагогічних конфліктів, яка ґрунтується на досягненні спільної перемоги

~ Намагання поставити власні цілі вище інтересів інших людей і взаємин із ними

= Пасивний стиль, утеча від проблеми

}

::100:: Пристосування як стратегія розв'язання конфлікту це [МС]{

~ Утеча від проблеми

~ Байдушність

~ Принциповість

=Конформізм

}

::100:: Стиль компромісу ефективний за умов

[МС]{

~Розв'язання проблеми життєво важливе для обох

~Викладач прагне до встановлення рівноваги власних педагогічних інтересів і задоволення інтересів студентів

=Коли обидві сторони мають інтереси однакової сили, що взаємно виключають один одного

~Коли один опонент намагається нав'язати думку іншому

}

::100:: Компромісний варіант це [МС]{

~Розв'язання проблеми життєво важливе для обох

~Принциповість позицій

=Своєрідний торг, у процесі якого сторони сповіщають, наскільки вони можуть поступитися

~Найефективніша модель для розв'язання педагогічних конфліктів, яка ґрунтується на досягненні спільної перемоги

}

::100:: Стиль ухилення (уникання) не застосовується тоді, коли

[МС]{

~Проблема не дуже важлива для обох сторін

~Викладач намагається не помічати проблему або не володіє достатньою інформацією для її остаточного вирішення

~ коли викладач упевнений, що студенти самі можуть правильно вирішити проблему, а тому йде їм назустріч і пропонує самим прийняти рішення.

=Проблема потребує негайного розв'язання

::100:: Модель поведінки уникнення найчастіше застосовують викладачі, які

[МС]{

~Категоричні і відверті

~Схильні до авторитаризму

=Пасивні, хоча і раціональні

~прагнуть зберегти хороші стосунки зі студентами

}

::100:: Стиль суперництва ефективний тоді, коли Ви

[МС]{

~Намагаєтеся зберегти хороші стосунки з колегами

~Шукаєте порозуміння

=Маєте певну владу, переконані, що Ваше рішення або підхід у цій ситуації є найправильніший

~Шукаєте оптимальний вихід із ситуації

}
досягненні спільної перемоги в результаті співпраці, а не виграш лише однієї сторони

::100:: Стиль співдружності ґрунтується на [МС]{

~Пошуку компромісу
~Пошуку тимчасового порозуміння
=Досягненні спільної перемоги в результаті співпраці, а не виграшу однієї сторони
~Намаганні уникати суперечностей
}

::100:: Вкажіть шлях, що не веде до ефективного розв'язання конфлікту [МС]{

=Емоційне обговорення важливих виробничих проблем
~Збереження самовладання, витримки
~ Дати можливість партнеру висловити претензії («випустити пару»)
~ Чітко та об'єктивно висловлювати свою позицію щодо очікувань партнера
}

::100:: Конфлікти дидактичної взаємодії мають місце тоді, коли [МС]{

=Оцінка викладача є знаряддям покарання студента
~Існують особисті амбіції учасників педагогічної взаємодії
~Існують міжвікові та професійні особливості
~Загострюються різні інтереси учасників педагогічної взаємодії
}

::100:: Найбільш ефективною формою спілкування в конфліктній ситуації є [МС]{

=Діалог
~Нав'язування позиції
~Ухиляння від відвертої розмови
~Зневага до опонента
}

::100:: Що не є умовою конструктивного розв'язання конфлікту [МС]{

~Адекватне сприйняття конфліктної ситуації

~Щирість і ефективність спілкування, готовність до всебічного обговорення проблеми

~Знання індивідуальних особливостей того, хто конфліктує

=Посилення тиску на опонента

}

::100:: У ВНЗ педагогічний конфлікт «викладач-студент» виникає унаслідок [МС]{

=Наявності відмінностей у поглядах, ціннісних орієнтаціях, взаємних очікуваннях, нетактовності у спілкуванні,

~Різне бачення організації навчально-виховного процесу

~Суб'єктивне оцінювання знань

~Відсутність культури спілкування

}

::100:: Спроба розв'язати конфлікт силовим методом веде до [МС]{

= Його наростання, розширення за рахунок нових осіб, утягнутих у конфлікт

~Досягнення компромісу

~Впорядкування міжособистісних взаємин

~Прагнення сторін до розв'язання своїх інтересів

}

:

::100:: Яке положення не передбачає складання картографії конфлікту [МС]{

~ Висловити проблему (описати її в загальних рисах)

~ Визначити учасників конфлікту

~Усвідомити побоювання кожної сторони конфлікту

=Складання плану подолання опонента

}

::100:: Який конфлікт не належать до групи конфліктів міжособистісної взаємодії [МС]{

~Конфлікти поведінки

~Мотиваційний (конфлікт різноспрямованих мотивів)

~Морально-етичний (виникає у сфері спілкування в процесі педагогічної діяльності)

=Конфлікти групових інтересів

}

::100:: Що не становить об'єктивну основу педагогічних конфліктів [МС]{

=Професійна деформація педагога

~Криза вищої освіти

~Недостатність фінансового та матеріально-технічного забезпечення

~Слабка розробленість нормативних процедур розв'язання соціальних суперечностей
}

такі:

та;

; кожна сторона повинна повторити те, що було вже сказано, і висловити своє ставлення до конфлікту;

вирішення конфлікту, а для цього треба вислухати, які умови пропонує кожна сторона для досягнення згоди та обрати найкращу. Треба також пам'ятати про те, що ділові конфлікти зникають одразу

::100::Що не є функцією посередника розв'язання педагогічних конфліктів [МС]{

~Вирішувати проблему без звинувачень, виправдань, порушення етики

~Вислуховувати учасників конфлікту

~Привести сторони, які конфліктують, до згоди

=Полагодити суперечність за будь-яких умов

}

::100::Конфліктна педагогічна ситуація це [МС]{

=Сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що виникають в освітньому просторі і створюють певне психологічне напруження,

~Становище, коли різні сторони не можуть порозумітися

~Ситуація, коли студент та викладач не хочуть поступитися своїми інтересами, прагненнями

~Обставини, що перешкоджають пошуку діалогу

}

::100:: Що не становить деструктивну функцію педагогічного конфлікту [МС]{

=Прагнення до самоаналізу поведінки і діяльності

~Психологічний дискомфорт

~Емоційна нестабільність і невпевненість

~Зниження ефективності праці, особливо в умовах співробітництва

}

::100::Що не складає конструктивні функції педагогічного конфлікту [МС]{

~Усвідомлення взаємин із суб'єктами педагогічної взаємодії

~Прийняття ефективного педагогічного рішення

~Забезпечення психологічних передумов для самовдосконалення
=Емоційна нестабільність і невпевненість
}
::100:: Діловий педагогічний конфлікт, як правило: [МС]{
~Загострює суперечку викладача і студентів
~Посилює напругу у відносинах між викладачами
~Паралізує навчальний процес
=Стимулює розвиток студентського колективу, і зникає, як тільки вирішується проблема
}

::100:: Після виявлення прихованих причин конфлікту можлива корекція проблеми шляхом [МС]{
=Пошуку нових способів налагодження спілкування
~Висування нових умов
~Відкидання джерел суперечностей, що дозволяють знайти способи їх усунення
~Посилити тиск на партнера
}

::100::Що не є проявом деструктивної функції педагогічного конфлікту [МС]{
~Руйнування формальних і неформальних відносин
~Зростання напруги у міжособистісних стосунках
~Психологічний дискомфорт в спілкуванні та спільній діяльності
=Подолання суперечностей, наявних в суб'єктно-суб'єктних відносинах
}

::100:: Педагогічні конфлікти можуть бути конструктивними, якщо [МС]{
~Не викликають стрес, невротизація, захворювання
~Зводять взаємини у глухий кут
=Одержують адекватну, справедливу оцінку з обох сторін і проблема вирішується
~Посилюють і породжують нові суперечності
}

::100::Педагогічний конфлікт може стати внутрішньоособистісним, якщо [МС]{
~Ситуація одержує адекватну, справедливу оцінку з обох сторін
~Не вдалося досягти компромісу
~Не було поновлено співробітництва
=Людина відчуває душевний дискомфорт, тривогу, емоційну напругу
}

::100:: За розв'язання педагогічного конфлікту у ВНЗ відповідають [МС]{
=Викладач

- ~Студент
- ~Завідувач кафедри
- ~Адміністрація

}

::100::Яке явище не свідчить про наближення конфлікту [МС]{

- ~Криза, коли звичайні норми поведінки втрачають силу, і людина стає здатною на крайнощі;
- ~Непорозуміння, викликане тим, що існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою
- ~Інциденти, коли незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію

=Посилення вимог до учасників освітнього процесу

}

::100::Управління конфліктною ситуацією можливе лише з позиції [МС]{

=Конструктивного ставлення до конфлікту

- ~Нехтування конфліктною ситуацією
- ~Розв'язання проблеми адміністративним шляхом
- ~Пошуку компромісу за будь-яку ціну

}

::100::Запобігання інциденту конфлікту можливе в разі [МС]{

=Усунення реального об'єкта суперечності.

- ~Демократизації стосунків викладач-студент
- ~Намагання побутувати стосунки у колективі на морально-ціннісних засадах
- ~Намагання задовольнити інтереси усіх сторін

}

::100::Передконфліктна криза це ситуація, коли [МС]{

=Звичайні норми поведінки втрачають силу і людина стає здатною на крайнощі;

- ~Існуюча ситуація пов'язана з емоційною напругою одного з учасників і призводить до спотворення їм сприйняття дійсності
- ~Незначний вчинок або слово викликає неадекватну реакцію, роздратування
- ~Існує неспокійний внутрішній або зовнішній стан, що впливає на фізичне самопочуття, настрої (активне відчуття небезпеки, хвилювання, страх).

}

::100::Після врегулювання конфлікту між двома антагоністами потрібно [МС]{

= Допомогти зберегти обличчя тій стороні, що виграла менше

- ~Довести опоненту його провину
- ~Покарати винуватця конфлікту
- ~Позбавити особу, що програла певних пільг

}

::100::Що не становить об'єктивну основу педагогічних конфліктів [МС]{
=Конфліктність людини, наявність у неї внутрішніх особистісних конфліктів
~Криза вищої освіти
~Недостатність фінансового та матеріально-технічного забезпечення
~Слабка розробленість нормативних процедур розв'язання соціальних суперечностей

::100::Що не належить до суб'єктивних причин педагогічних конфліктів [МС]{
~Психологічна несумісність суб'єктів педагогічного процесу
~Низький рівень толерантності у спілкуванні
~Відсутність відповідної конфліктологічної підготовки
=Слабка розробленість нормативних процедур розв'язання соціальних суперечностей
}